Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

ЗНАК ПОЧЕТА

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 28 НОЯБРЬ, 1989 ШУ. ★ № 142 (7800). ★ Мах 3 кеп.

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совета

Деклараци

НИЗАГIА КХЫЧАХЬА ДIА А ДОХИЙТАШ ХАЛКЪАШТА ДУХЬАЛА ЯЬ РЕПРЕССИВНИ АКТАШ ЗАКОНАГIА ЙОАЦАШИ ЗУЛАМЕИ ЛАРХIАРАХ, ЦУ ХАЛКЪИЙ БОКЪОНАШ IАЛАШЪЯРАХ

Тахан, советски общества революционни эргалонаш еча хана, демократизаци яра, вай вахара ерригa оагIонаш деформацехи гуманизма юкъараадамлен принципаш телхаярахи цIенъяра процесс дIайолаяьча хана мехка дIадахярахи цIеньяра процесс дIайолаяьча хана мехка дIадахачунах дола дерригa бакъдар ха гIерт, кхоана цу тайпара хIама хургдоацаш цун урокаш кхетаяр духьа.

ЧIоагIа дега Iаткъа а Iаткъаш юха а дагаух вайна сталински репрессей трагически шераш. Закон ца лоархIаш хиларн Iазапи ца Iаткъаш йиссанзар дхьаккха республика а, цхьаккха халкъ а. Хьалхарча хана хийсдалийтача дукха нах лувцаро, лагерашка низбаро, Iобахийтача моттигашка цхьаккха дакъа доацаш хиннача кхалнаха, боккхийча наха, бераша хIанз а тIехьа вай хьэздел долаш хилара тIахьех, дар нравственни сакхетама халахетар ду. Из дицдалийта йиш яц.

Сталински режима варварски акцеш а хинна дIаттар дуьнен шоллагIча тIема шерашка шоаш дани баьхача моттигашкара балкхарой, гIалгIай, гIалмакхой, карачаевцаш, крымски татараш, немций, туркий-месхетинцаш, нохчий бохабаь дIабахийтар. НизагIа кхычахьа баха дIабахийтара политика Iеткъар корейций, грекий, курдий, иштта кхыча халкъий кхела.

СССР Лакхехьарча Совето, къамаьл а доацаш, харцахьа лоархI дуьнен халкъашта юкъера бокъон лардашта, социалистически строй гуманистически гIулакха духьале еш дола геттара чIоагIа зулам санна низагIа бIарчча къамаш кхычахьа даха дIаяхийтара практика.

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето гаранти лу вай мехка пачхаьалкхен боарам тIа сага бокъонаши гуманноста нормаши кхы цIаккха телхаерг ца хилара.

СССР Лакхехьарча Совето лерхI репрессеш яьча дерригача советски халкъий бокъонаш, къамаьл а доацаш, меттаоттаергIйола законодательни мераш тIазца езаш.

СССР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ.

Москва, Кремль.
1989 шера 14 ноябре.

Дукха бераш долча ноаношта, «Нана-турпал» яха цIи яларах дола

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Итт а кхы дукхагIа а бераш даьча а хьалкхедаьча а ноаношта, «Нана-турпал» яха орден а луш «Нана-турпала» цIи лойла

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-е ГIОЛЛА

Асламбекова Маша Магомедовнана — «Ассинский» совхоза болхлочоа, Сунженски район.

Басаева Зайдатана — цIен-нанна, Ачхой-Мартановски район.

Батаева Елизавета Мовлиевнана — цIен-нанна, Сунженски район.

Гигиева Лайсана — болхлочоа, Грозненски район.

Горчханова Бахьаудина Анена — цIен-нанна, Назрановски район.

Доурбекова Мухьмада Макана — цIен-нанна, Назрановски район.

Евлоева Алхаста Софена — цIен-нанна, Назрановски район.

Костоева СарIали Лидайна — цIен-нанна, Назрановски район.

Магомадова Айшатана — цIен-нанна, Наурски район.

Манкиева Хьасана Тамарена — цIен-нанна, Назрановски район.

Махаури Зелимат Эльбертовнана — цIен-нанна, Сунженски район.

Сайдмагомадова Хава Сайдмагомадовнана — Нурадилова цIерагIча колхоза колхозхочоа, Ножай-Юртовски район.

Тангиева Мугдана Маржана — цIен-нанна, Сунженски район.

Хамхоева Аюпа Iайшетана — цIен-нанна, Назрановски район.

Юнусова Асила Джабраиловнана — Калинина цIерагIча колхоза колхозхочоа, Ножай-Юртовски район.

СССР Лакхехьарча Совета Председатель
М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль,
1989 шера 20 ноябре.

Н.н. Д. М. Гусевана, В. М. Михайловна, Е. П. Корягинана «Нохч-ГIалгIай АССР промышленноста заслуженни болхло» яха сийлен цIи яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Промышленноста даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР промышленноста заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла:

Гусева Донора Михайловнана — радиотехнически завода сбыта отдела начальника.

Корягина Елена Пётровнана — радиотехнически завода намотчица.

Михайлов Виктор Михайловига — радиотехнически завода слесара-сборщика.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный,
1989 шера 21 ноябре.

Кийчлуш ба

РСФСР-а, Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Советашка моттигашкарча Советашка хургдолча халкъа депутатий хоржамашка кийчо еш я Назрановски район. Из болх лелабу укхаза вIашагIъеххкача хоржамий комиссеша.

Районе эгтара йоккхагIчарех лоархIача Экажкъонгий-Юрта хилар укх деношка тха корреспондент.

— ДукхагIча даькъе шоай гIулакхаш дика леладеш я хоржамий комиссеш — дийцар цунга юртсовета председатела заместителас Мержоев Салмана. — Къоастаяь яьннай моттигашкарча Советий 30 хоржамий округ, районни Совета депутаташ харжара 7 округ, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен РСФСР Лакхехьарча Советеи цхьацца хоржамий округ. Боккха болх баьб комиссеша кердача хоржамий закона маIанех нах дIакхетабара, белгалъяьккха а кийчъяь а яьннай кхоъ хоржамий участок. Царех цаI «Экажевский» совхоза культура ЦIагIа хургья, хIаьта шиъ юртарча номер 1-и номер 2-и йолча юкъерча школашка хургья. Декабрь бетта хьалхарча деношка депутаталла кандидаташ увттабе болалургба юртхой.

А. УЛАЕВ.

Вай республикерча промышленни предприятешта юкъе эгтара хьалхарчарца самофинансированей йиззача хозрасчетеи кердача системагIа къахьега болабенначарех ба «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода болхлой. Беттагара беттага шоай производственни хьокхамаш дикагIа хулийташ къахьегаш хьабоагIарех ба уж. ДIабахача итт бетта шийтта миллиони 710 эзари сома маьха товарни продукци ара а хецаш, толамца кхоачашъяьй цар цу хьокхама задани. Шоай потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни декхараш а дизза кхоачашдаьд. Ер шу доладелча денз хIанзлехьа планал тIех 196 эзар сом пайда баьб завода коллективо пачхаьалкхенна. Къахьегама овсарле лакхъяра итт бетта задани а тIеххоачашъяьй цо.

Ши-шегIа хьахинна дац уж хьокхамаш. Керттердар да болхлой къахьегами царна юкъера яхьи кхетамца вIаштIехь а яьккха, хьинар кхо ца деш цар къахьегар, балха ханахи производственни мощностехи биззa пайда ийбар, къахьегамеи исполнительски дисциплина чIоагIъяр. Цу лостамагIа дика гIулакхаш карагIдувларца белгалбаьнна бIаьш болхлой ба предприяте. Цар цIераш йоахача хана завода кулгалхоша эгтара хьалха хьоахабу электронномонтажни цехера радиоаппаратура монтажникаш Сангиреев Руслани Масаев Нажмудинни. Шоай балха тIа брак ца нийсйолийташ смена нормаш 125—130 процент кхоачашъю цар. Творчески къа а хьегаш, дукха кердадараш производствана юкъехувл цар. Юкъарча балха тIа а доккха дакъа лоац цу шинне. Руслана кхоачашду завода комсомольски организаце секретара декхараш. ХIаьта Нажмудин — цеха комсорг. Цар даим цIена кхоачашду уж декхараш.

Электронномонтажни цехерча радиоаппаратура монтажницех эгтара дикагIа лоархIачарех цаI я Юсупова Билант. Ше хьаеш йола продукци цо тIехдика мара ца хилийтарах ший тамагIа а долаш из арахеца бокъо яьккхарех я из. Юкъера лаьрхIача хIара смена нормаш 120 процент кхоачашъю цо. Шийна ховш дар дог раьза долаш дIахьех уллуврча новкъосташта.

Хьинаре дакъа лоац Биланта юкъарча балха тIа а. Грозненски горсовета депутат я из. Харжархоша шийна денна наказаш дизза кхоачашдалцца сатийна Iечарех яц Б. Юсупова. Массаза а цIенеи дизза кхоачашду цо цеха ВЛКСМ бюро члена декхараш а.

СУРТАШ ТIА: 1. (аьрдехьара аьттехьа) Р. Сангиреевн, Н. Масаевн; 2. Б. Юсупова.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Кердачох беркат доал

(Интервью)

КIезига яц вай республике толаме къахьегаш йола шурий-товарни фермай коллективаш. Ди тIехьа лакхлу цар хьокхамаш, чIоагIлу балхаца бола безам.

МалагIча хьокхамашца йолх шун коллективаш шу чакхдаларга? Из хаттар дир тха корреспондента Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза МТФ заведующега В. Висаригова, Надтеречни района «Знаменский» совхоза дояркага М. Джабаевага, Грозненски района «Молочный № 1» яхача совхоза дояркага Т. Макаевага.

В. Висаригов: Вай мехка йоккхий эргалонаш хулаш латт. Наьха дегашка лотаеннай бокъонца йолча демократе сердал. хIаьта цо сомадаьккхад къахьегама коллективай хьинар. Иштта хилар аз кулгалдеча ферме а.

ГIулакх ше мадарра дувца лов сона. ДIадахача шерашка пачхаьалкхен планехи тIанийцача социалистически декхарехи лоархIадацар тхо. ТIехьабусарий дакъа да веларгволаш хилац: лоха дар болхлой алапеш, къе яр быт, каст-каста цатоамаш дувлар кулгалхоштен къахьегамхоштен юкъе.

ДIахо иштта болх бе йиш йоацалга кхетадир оаха. МТФ коллективо колхоза парткомацеи правленецеи цхьана этта хьал овлангара хувцаргдола наькъаш лехар, лаьрххIа мероприятеш чакхъяьхар, цхьабола специалисташ хийцар. ХIанз болхлошта алапи лу бухсоццаш хьахинначох, вешта аьлча, хьайбашкара яьккхача а пачхаьалкхенга ехкача а продукцех. Кхы а я цхьа лоархIаме белгало: продукце дикалга хьежжа алсамдоал цох луш дар.

Масала, хIанз 350 килограммал лохагIа дозал дола бежан дулхакомбинате дIачулац колхозо, кIезига шура луш бола 200 етт Iулацара дIабаьккхаб, дукхагIа теркам тIабахийтаб хьайбай рацион дикагIа хилийтара, доакъарах биззагIа пайда эцара. Тоаеннай наьха къахьегамеи технологически дисциплина. Цу дерригне дикалгахьа дерзадаьд хьайбаш леладерий гIулакхаш.

Карарча шера хIара кхоабача Iаттагара яккха еза шура 2050 килограмм яр. Из декхар тха ферма доаркаша кхоачашдир 1-гIа ноябрь хьатIакхачале. ХIаьта шура йохкара план кхы а хьалхагIа — 25 октябре яь яьккхар.

ДIабахача итт бетта хIара беттага Iаттагара яьккхай 2750 килограмм шура. ХIаьта шу чакхдалале из боарам 3150 килограммага дIакхоачабе тхоай низ кхоачаргхиларах шеко йолаш вац со.

Уж толамаш доахача къаьстта белгалбаьннаб доаркаш Арунова ПаьтIамат, Мустафаева Раиса, Вараева Марха, Тажиева Адема, Коккозова Узлимат, бежа Iуй А. Худайнатов, А. Абдулхаликов, Iаьсий леладер А. Саитов, трактористаш Б. Янболтанов, Р. Эрмамбетов, кхыбараш.

Тхоашта карагIдаьнначун тIа совца лаьрхIа дац тхо.

М. Джабаева: Дукха ха йоацаш хиннача шурийна лаьрхIа хьайбаш леладерий слете дакъа лоацаш яр со. Цига дукха дийцар болх тоабарах, лакхача хьокхамашка кхачарах, дикагIйола опыт дIа-хьа йоаржаярах. Фу дар аз кхетадаьр? Хьайбай боахам сихагIа дегIабоалабара чIоагIагIа теркам тIабахийта беза цу даькъе аренда шерагIа юкъейоалаяра, доакъарах дикагIа пайда эцара, къахьегамхой хьашташ кхоачашдара.

Тха районе цу хьакъехьа йоккха опыт Iоаяьй. Цо новкъостал ду тхона хьайбай продукташ яхараи уж йохкараи оттаяь планаш цахаддаш тIеххкоачашъе. Из иштта хилара къаьгга тешал деш да аз болх беча ферма хьокхамаш а.

ХIанзле тха коллектив лоархIаьй 1989 шера оттадаьча декхарех. Масала, аз хIара кхоабача Iаттагара 10 бетта яьккхай 2633 килограмм шура. Из шера планал 133 килограмм дукхагIа я.

Дале а, сайна а коллективана а къувлачох ца аьлча Iелац со. Тха хьокхамаш кхы а доккхагIа хургдар, нагахьа санна доакъар дика даларе. Iул тоадара болх хьинарегIа боре. ТIаккха хIара кхоабача Iаттагара кхо эзар килограмм шура йоакхилга иштта чоалхане гIулакх хетаргдацар тха доаркашта.

Т. Макаева: Са нанас дукхача шерашка доярка йолаш болх баьб «Молочный № 1» яхача совхоза шурий комплексе. Цунгара хьайицай аз говзал, оамалаш. Йоккха хинначул тIехьагIа цун моттиг яьсса йитанзар аз.

Сона уллув къахьегаш дукха къона нах ба. Мадарра аьлча, комсомольско - кагирхой коллектив я тха яр. ТIехдина болх беш хьабоагIа йижарий ВакиевгIар, Магомадова Хозбика, Барышева Аза, Магомедова Хузимат, кхыбараш. ХIаьта Магомадова Зулпас хIара кхоабача Iаттагара карарча шера хьалхарча кхаь квартале 2700 килограмм шура яьккхай.

ДIадахача Iай хьайбаш дика леладар бахьан долаш, тхона карара кара тела цIе байракх еннаяр. ХIанз а да тхо из санна толам баккха йиш йолаш. Iалашдаьд маэша доакъар, хьалъяьй керда кормоцех, хьалха кулгашца деш хиннача халача балхашта механизаци яьй.

Цхьабакъда, йоагIача тайпара йоакхо йиц тха мах бечa организацеша. Мадарра аьлча, дефицитни товараш базархошкара нийду оаха. ХIаьта уж-м сага тIера кхо цIока яккха кийча ма бий. ТIаккха тхо мехкарий да. Хозен товш долеи барзкъа дувха, кога гIирс лелабе лов да тхо.

Кхоана юртбоахама а агропромышленни комплекса продукци чакхйоаккхача промышленноста а болхлой дика да. Аз дег тIара даькъал дувц цар цIей.

Къамаьл дIаяздаьр **М. КАРТОЕВ.**

КПСС обкоме

25 ноябре хиннача КПСС обкома бюро заседане хьежар Советашка деча хоржамашта кийчо яра дешашка. Белгалдаьккхар, хургдолча хоржамаша партийни организацешта нахаца болх бе, шоаех тешам болийта, политически методах гIулакх леладе хар цIенхаштта тохкаргхилар. Бехктокхам кхета а беш хьинаре чакхъяккха еза хоржамий кампани. ЧIоагIа лоархIаме да уж хоржамаш дарца бокъонца болх бе ховш а гIулакх дIадахьа могаргдолаш а йола Советаш вIашагIйохкар.

Бюрос чIоагIйир РСФСР, НГIАССР, моттигашкарча Советашка халкъа депуташ харжарах дола хоржамашта кийчо яра а чакхдахара а КПСС обкома кхоачашъе езача организационно-политически мероприятей план, цу дешах йолча обкома комплексни координационно-методически группа состав, хIаьта иштта, белгалдаьхар цу лоархIамеча политически кампане КПСС обкома отделий, парте горкомий, райкомий бе безача балха хаьдда дола лостамаш.

Иштта цига биийцар «Грозненски машиностроительни завода «Красный молот» яхача производственни объединене парткомо кагирхошта кхетам луча комсомольски организаце лоархIам лакхбара хьакъехьа беш бола болх.

Белгалдаьккхар, парткомо комсомольски организацена кулгалделга тоадара, кагирхошта коммунистически кхетам луча цун лоархIам лакхбара тIаберзабаь беча организаторски а политически а балха стили методашеи эргаяхара хьакъехьа беча балха хьинар кIезиг-дукха айдаьлга. Чакхбаьккхача балхо цун политически сакхетам лакхбара, берригача болхлоех диъллагIа дакъа кагирхой болча къахьегама коллективана дикагIча оагIорахьара влияни яра гIо делга.

Цунца цхьана партийни комитета балха кхоачамбоацараш да. Парторганизацешка кагирхоща болх бара йола комплексни планаш яц, комсомольцашта парте бахара кIезига рекомендацеш тел, кхоачамболлаш теркам тIаахийтац кагирхой балха новаторски уйла хьакхоллара, дуккхача хана къоаста ца деш тIехьадоах производствецун Iилма-технически кхоллама центр хьаяра дош.

Эсала чIоагIъю комсомольски организацеш, собранеш чакхйоахача формализм гучаювлийт. Овлангара тоабе беза кагирхошта юкъе бокъонаш телхаяра профилактика яра хьакъехьа бу болх. «Комсомольски прожектора» болх а эшшача тайпара бац. Дукха кхоачамбоацараш да кагирхой кадраш харжара, балха тIа дIа-са нийсъяра, цар бытови хьалаш тоадара дешаш къестадеча. Лохбаьб кагирхошта юкъе беча физкультурно-массови балха лоархIам. Хьинаре спорт лелаеш кагирхоех диъллагIа дакъа мара дац.

Парткома членаша цехови парторганизацей секретараша, отделий, цехий кулгалхоша цхьа наггахьа мара кагирхошта хьалхашка лекцеш ешац, беседаш яц, цар комсомольски собранешка дакъа лацац.

КПСС обкома бюрос объединене партком декхарийла йир долаш дола кхоачамбоацараш дIадаха, кхы тIа парте решенеш, коллективана хьалхашка латта социально-экономически декхараш кхоачашдеча, кагирхошта кхетам луча, уж духовни а нравственни а хьисапе чIоагIбенна дIаоттабеча комсомольски организацей лоархIам лакхбелга Iалашдергдола гIулакхаш чакхдаха.

Массаза а эргаяха еза комсомолаца болх бара формаши методаши, лакхбе беза кагийча нахаи мехкараштеи юкъера цун лоархIам а влияни а, дукхагIа йоакхо е еза организаце мугIараш дегIакхувлараи цун денал чIоагIдараи. ЧIоагIъе еза комсомолера партийни юкъмоттиг, лакхбе беза ВЛКСМ комитете, цехий комсомольски бюрошка хержача коммунистий бехктокхам. Иштта вIаштIехьдаккха деза парткоме, профкоме, къахьегама коллектива совете комсомольски организацей боагIаш бола викалаш хулга.

Парткома керттерча декхарех цаI хила деза кагирхой марксистско-ленински уйла хьакхоллар, парте гIулакхашта мутIахьа болаш хьалкхебар. Иштта Iалашде деза, цо хоржамий кампане, КПСС XXVIII съезда кийчо еча хьинаре дакъа лоацилга. ВЛКСМ комитетаца, администрацеца, профкомаца цхьана массаза а йоакхо е еза къонача болхлой, специалистий кадраш дIачIоагIъяра, детIакхувла беза комсомольско-кагирхой коллективай, хьехамчал леладара болам, гIо де деза бригадаш хозрасчетага яхара. Къаьстта теркам тIаахийта беза кагирхошка мукъача ханах хьаькъале пайда эцийтара, культурни боарам лакхбара лаьрхIа цун быти хьалаши тоадара.

Иштта, хьежар Аргун яхача додача хи чура рудни йоаца гIишлон материалаш йоахача хана Iалам лорадара законодательство толхаяра фактай дешага.

Белгалдаьккхар, «Чечингавтодор» объединене Iалам лорадара мероприятеш кхоачаш ца яр бахьан долаш 1975 шера а тIехьа бердаш чIоагIдеш йола дамбаш йоха а яь хий уха хьоарсам хийца хилар. Цхьабакъда, хIанз а тIехьа хьоарсам меттаоттадара бердаш чIоагIдара болх чакхбаьккхабац. Объединене а Нохч-ГIалгIай карьероуправлене а бехкагIа Iалам лорадара законодательства толхадарах хина аьрда оагIорахьарча берда даькъа тIа массехк километр дIоахала карьераш яьхай. Царех дукхагIчар чу дукхха хьалха денз болх баь баьннаб, бакъда уж меттаоттаяц.

Цул а совгIа, уж предприятеш хин аьтта берда тIа керда лаьтташ къоастадайта гIерташ я, цунца законодательство телха а деш. Иштта законодательство телхаду «Севкававтодора» управлене ДРСУ-7 а. Цо хина берда йиста 5—7 метр мара гаьна йоацаш карьер еш латт, иштта механически мастерскойш хьаяьй.

Белгалъяьхача организацеша Iалашдаьдац парте обкома иттлагIча пленума (1988 ш.) республика экономически хьал тоадарах, НГIАССР Министрий Совета 1987 шера 14 июлера Аргун яхача додача хина аьрда оагIорахьарча берда йистера толхадаьча лаьтташта рекультиваци ярах дола соцамаш. Из бахьан долаш, карьераша из лаьтта цунах пайда ийбаьчарна дIаденнадац.

Из деррига а дукхагIча даькъе хьахиннад «Чечeнингушагропром», «Чеченингушводмелиорация» яхача объединенеша шоай оагIорахьара Iалама ресурсех рационально пайда ийбайтара тIехьа тIахьожам ца лоаттабарах, цIенхаштта лаьтташ меттаоттаделга хьа ца дехарах. Шоай территореш тIа законодательство кхоачашъяро, цу дешах йола республика правительства решенеш кхоачашъяра тIехьа мела тIахьожам лоаттабора Грозненски а Шалински а райисполкомаша.

КПСС обкома бюрос «Чечингавтодор» объединене (А. Н. Алмасханов), карьероуправлене (В. М. Вашаев), ДРСУ-7 (Ю. У. Кодзоев) коммунисташкара кулгалхошкара хьадийхар гучадалийта кхоачамбоацараш дIадахара, разработкаш яь территори тоаяра хьакъехьа беш бола болх сихбелга, дIахо йодача хана Iалам лорадара законодательство телха ца елга. ТIеххьарча хана гучадалийта кхоачамбоацараш дIадахара хьакъехьа хаьдда гIулакхаш чакхдоахаш хилар теркал а даь, бюрос уж КПСС членаш бийца а бийца битар, иштта, царга дIахайт йиллача хана уж балхаш кхоачашдара персональни бехктокхаме болга.

КПСС члений Грозненски а Шалински а райисполкомий председателий В. И. Жукова, Н. Р. Дааева, «Чеченингушводмелиорация» объединене кулгалхочун М. Ш. Баматгиреева, «Чеченингушагропром» кулгалхочун М. А. Арбиева, НГIАССР Министрий Советерча лаьттах пайда ийбарах, лаьттан устройствах йолча инспекце кулгалхочун Б. Б. Богатырева теркам тIаэзаб хьакъоастадаьча лаьттаех пайда эцара, уж меттаоттадара тIехьа лоаттабу тIахьожам эсала хилара.

КПСС горкомашта, райкомашта, юкххьанцарча парторганизацешта, горрайисполкомашта хьалхадаьккхал, Iалам лорадара законодательства дIадехараш лорзагIа ца доалаш цIенхаштта кхоачашдара тIехьара кулгалхой, специалистий бехктокхам лакхбелга, экологически хьал тоадара хьакъестаеча финансови а материальни а средстваех эффективно пайда ийбелга.

КПСС обкома бюро заседане иштта хьежар кхыдолча дешашка а.

ПРОЕКТ

1989 шера 22 июле СССР Министрий Совето хьачуеннача Законопроекта кIийлен тIа. Цкъара йийшачул тIехьагIа 1989 шера 18 октябре могаяьй СССР Лакхехьарча Совето кийчъяй халкъа депутатий Советий балха, управлени а самоуправлени а дегIайоалаяра дешашта йолча СССР Лакхехьарча Совета Комитето

СССР МОТТИГЕРЧА САМОУПРАВЛЕНЕ А МОТТИГЕРЧА БОАХАМА А ЮКЪАРЧА ХЬИСАПЕХ ДОЛА

Советски Социалистически Республикай Союза Закон

Советски Социалистически Республикай Союза Закон.

СССР моттигерча самоуправлени, халкъа социалистически самоуправлене система дакъа хиларах тарра юрта, поселке, городерча районе, городе, районе, области, крае, къаман-территориальни образованешка бахача наха территори социальнии экономически дегIакхувлара, гонахьара Iалам лорадара, хIаьта иштта граждаиий бокъонаши, уж шоай лоIаме хулилгеи кхоачашдара дола деррига дешаш шоашка къоастадайталга Iалашдара лаьрхIа я.

I. Моттигерча самоуправлене системеи принципаши

Статья 1. Моттигерча самоуправлене системеи территориальни кIийлеи.

1. Моттигера самоуправлени советски общества члений социально-экономически а общественно-политически а самоорганизаце форма санна наха кхоачашъю халкъа депутатий моттигашкарча Советашка, общественни территориальни самоуправлене органашка, моттигашкарча референдумашка, нах бахача моттигашка еча гражданий собранешкеи сходашкеи, демократе кхыча формашка гIолла.

Моттигерча самоуправлене система керттера звено я халкъа депутатий моттигашкара Советаш. Моттигерча самоуправлене системана чуйоагIа СССР а, союзнии автономнии республикай а законаша оттадеча доазонашка СССР хIара гражданина пачхаьалкхен а общественни а гIулакхашта управлени еча дакъа лацара йола конституционни бокъонаш кхоачашъяра эша хьалаш Iалашдергдола къахьегама коллективаш, общественни организацеш, самодеятельни объединенеш, гражданий формированеш.

2. Моттигера самоуправлени административно-территориальни доазонашка кхоачашъю.

Моттигера самоуправлени вIаштIехьъяккхарца дувзаденна дола чурча административно-территориальни устройства дешаш йоагIаш йолча союзни, автономни республика, края, области, автономни области, автономни округа, республикански доалахьарча города компетенце а да, хIаьта, уж цу территоре тIа бахача наьха производственнии, социальнии, исторически хьалаш, къаман белгалонаш, бувзамаш, отношенеш теркал а еш къеста а ду.

Статья 2. Моттигерча самоуправлене принципаш.

Моттигера самоуправлени кхоачашъю халкъа Iаьдала принципашка хьежжа:

— халкъа хетар халкъа депутатий Советашка, референдумашка гIолла кхоачашдара;

— законноста;

— моттигерча самоуправлене еррига органаш, хIаьта иштта, пачхаьалкхен управлене моттигера органаш, балхаш тIара нах бахача наьха тIахьожам болаш а царна подотчетни а хилара;

— законаша оттаьча компетенце доазонашка тайп-тайпарча боарамашкара халкъа депутатий Советаш кхычарех тийша йоацаш, шоай лоIаме хилара;

— моттигера лоархIам болча дешаех йола решенеш оттаеча, тIаэцача, кхоачашъеча депутаташа, цар формированеша, къахьегама коллективаша, общественни организацеша, гражданий кхыча объединенеша шерра дакъа лацара;

— моттигашкара а пачхаьалкхен юкъара а хьашташ вIаши тардара;

— гласноста.

Статья 3. Моттигерча самоуправлене органий полномочеш.

1. Моттигерча самоуправлене органаша шоай полномочешка хьежжа моттигера лоархIам бола деррига дешаш къестаду.

2. Тайп-тайпарча боарамашка халкъа депутатий моттигашкарча Советий, моттигерча самоуправлене кхыча органий болх лелабареи вIаштIехьбаккхареи порядок къоастаю ССР Союза, союзни а автономни а республикай законаша.

3. Халкъа депутатий моттигашкарча Советаша шоай полномочей цхьадола дакъа кхыча общественни самоуправлене органашта дIадала йиш я.

4. Лоалахарча е кхыча территореш тIа бахача наьха хьашташ хьалхьоадеш дола дешаш йоагIаш йолча халкъа депутатий Советашца цхьана къоастаду.

II. Моттигерча самоуправлене экономически кIийле

Статья 4. Моттигерча самоуправлене экономически база.

Моттигерча самоуправлене экономически база латт Iалама ресурсех (лаьттах, цун ганзех, хих, хьунех, фегарча аренах) йоагIаш йолча территоре тIа боахамий болх кхоачашбеча субъектий доалахьенах, хIаьта иштта, цу территоре тIа бахача наьха доалахьенах.

Статья 5. Моттигера боахами цун состави.

1. Моттигера боахам хьабу цу территоре тIа бахача наьха коллективни доалахьено (территориальни коллектива доалахьено), цунна доалдара бокъо тIачIоагIъяьй халкъа депутатий моттигашкарча Советашта.

2. Территориальни коллектива доалахье хьаю пачхаьалкхено, кхыча субъекташа юхаяла ца езаш хьалуча доалахьенах, хIаьта иштта, халкъа депутатий моттигашкарча Советаша, кхыча моттигерча самоуправлене органаша хьаеча (эцача) доалахьенах.

Моттигерча боахама объекташ дIаялара порядоки юхаяла ца езаш дIалучар перечени белгалъю союзнии автономнии республикай Лакхехьарча Советаша, хIаьта, союзни лоархIаме йолча объектий — СССР Лакхехьарча Совето.

3. Моттигера боахам, иштта цун доакъош коллективни доалахье санна дохка, эца йиш йолаш да «СССР-е доалахьенах» «Лаьттах» долча СССР законаша, хIаьта иштта, союзни а автономни а республикай законаша оттадаь доазонаш теркал а деш.

4. Халкъа депутатий моттигашкарча Советаша моттигерча боахамах лаьттача коллективни доалахьен доалдара дола доазув оттаде бокъо я, юкъарчал доацаш, бахача наьха, хIаьта динза дарг доацаш моттиг эттача — союзни а автономни а республикай Лакхехьарча Советий.

Статья 6. Халкъа депутатий моттигашкарча Советаша предприятешца вIаши гIулакхаш лелададар.

1. Халкъа депутатий моттигашкарча Советаша моттигерча боахама чу ца йоагIача предприятешца, организацешца боахамий гIулакхаш договорни кIийлен тIа леладу.

Договорий доазол арадоалаш дола гIулакхаш къахьегама коллективай советашка, производственни самоуправлене кхыча органашка гIолла леладу.

2. Моттигерча боахама экономически правови, организационни методашца кулгалду, цу территоре тIа бахача наьха хьашташ кхоачаш а деш.

3. Моттигерча боахама управлени яра территориальни, территорешта юкъера, отраслеви, отраслешта юкъера органаш, цар структура, штаташ вIашагIйоххара дешаш йоагIаш йолча халкъа депутатий Советаша къестаду.

III. Моттигерча самоуправлене финансови кIийле

Статья 7. Финансови ресурсаш.

Моттигерча самоуправлене финансови ресурсаш хьаю халкъа депутатий моттигашкарча Советий бюджетни а бюджетни йоацача а средствай, общественни территориальни самоуправлене органий средствай, юкъеззача предприятей, учрежденей, кооперативий, общественни организацей, наьха средствай, кредитий, хIаьта иштта, кхыча источникий чотагIа.

Статья 8. Моттигера бюджет.

Халкъа депутатий моттигашкарча Советаша шоай лоIаме отта а ю чIоагI а ю шоай бюджеташ, иштта, моттигерча самоуправлене хьашташка хьежжа цар минимум белгалйоаккх. Тайп-тайпарча боарамагIа йолча халкъа депутатий Советий бюджеташ шоай лоIаме я. Моттигашкарча Советий бюджет оттаяра а чIоагIъяра а процессана юкъегIерта бокъо лац лакхехьа латтача органашта.

Статья 9. Моттигерча бюджетий доходаш.

1. Моттигашкарча бюджеташка йизза юкъехьу укх источникашкара хьатIайоагIа доходаш:

моттигерча боахамий предприятей, хIаьта иштта, халкъа депутатий моттигашкарча Советаша цу юкъе хьоча дакъага хьежжа цхьана болх беча предприятей къахьегама ресурсехи производственни фондехи луш дар;

колхозашкара, кхыча кооперативни, общественни организацешкара йоаккха подоходни налог;

моттигерча Совета территоре тIа бахача болхлошкара гIулакхерча нахагара йоаккха подоходни налог;

кооперативий члений, индивидуальни хьисапе къахьегача наьха алапена тIера йоаккха подоходни налог;

юртбоахама налог;

пачхаьалкхен пошлина;

моттигера налогаши сбораши, индивидуальни хьисапе къахьегача наха патентах луш дар;

халкъа депутатий моттигашкарча Советий кара йола хIамаш йохкарах, арендагIа дIаялларах хьачудоагIар;

да воаца, е конфискованни йола хIамаш йохкарах хьахула пайда, да воаца вкладаш;

йинза яргйоацаш, е шоай лоIаме еча страхованех хьачудоагIар;

транспортни средствай даьшкара йоаха налог;

доходий кхыйола источникаш.

2. Моттигашкарча бюджеташка отчисленеш ю стабильни йIаьххача ханарча нормативех:

Дукххача лоархIам болча Iалама ресурсех лучоа тIера;

моттигерча боахама юкъе йоагIаш йоацача, цу даькъе, союзни а республикански а доалахьарча предприятеша баьча пайдах, хIаьта иштта, республикански бюджета тIачIоагIъяьча предприятей оборота налогех а доходех а лучоа тIера;

моттигерча боахама юкъе йоагIаш йоацача, цу даькъе союзни, республикански доалахьа йолча предприятей производственни фондехи къахьегама ресурсехи лучоа тIера.

Отчисленей нормативаш халкъа депутатий лакхехьа латтача Советаша чIоагIъю лохехьа латтача Советашца дагa а яьле, хIаьта цун моттигерча бюджета доходий а социальни нормативай а структурага хьежжа диффиринцировани е йиш я.

Моттигашкарча бюджеташта юкъехьу ССР Союза, союзни а автономни а республикай законашца белгалъяь йола кхыйола доходаш.

3. Къахьегама а Iалама а ресурсех лучун ставкаш стабильни, дукххача хана лаьрхIа а-я, хIаьта, уж чIоагIъю союзни а автономни а республикай Лакхехьарча Советаша. Царна къахьегамца Iалашбарга, территоре тIарча Iалама ресурсай мах барга хьежжа дифференцаци е йиш я.

Предприятеша шоашкара доагIар предприятии, цар филиалаш, кхыйола структурни единицаши подразделенеши йолча моттигерча бюджете дIачудохийт. Цу территоре тIа филиалаш йолча предприяте хьахиннача пайдах доагIар цу предприяте къахьегача наьха юкъарча дукхалга диллача цар болхлой дакъага хьежжа хьачулу.

4. Халкъа депутатий моттигашкарча Советашта бокъо лу: шоай финансови ресурсай чотагIа лохехьарча Советий, иштта кхыча моттигерча самоуправлене органий бюджеташка отчисленеш е;

моттигерча боахама предприятеша а кхыча объекташа а баьча пайда тIера йоаккхача налога ставкаши, цар производственни фондаш тIера доаккхачун нормативаши оттае;

моттигера налогаши пошлинаши оттае.

Статья 10. Моттигашкарча бюджетий расходаш.

Халкъа депутатий моттигашкара Советаша шоай лоIаме:

бюджетни средстваш дIаухийт;

управлене аппарат лелаяра расходий, цу аппарата, болхлой, хIаьта иштта, халкъа дешара, унахцIено лораяра, культура, физически культураи спортеи, социальни Iалашон учрежденей болхлой алапешта, тарифни ставкашта еча надбавкай боарам оттабу.

Моттигера бюджет кхоачашъеш кхы тIа хьахинна пайдеи, хIаьта иштта, пайда боагIачул дукхагIа барах а дIадохнйтар кходарах а сов доалаш дола ахчеи халкъа депутатий моттигашкарча Советий доалахьа дус. Из царгара дIаданкха бокъо яц, цунах цар шоай безам болчча тайпара пайда эц.

Статья 11. Халкъа депутатий моттигашкарча Советий бюджетни йоаца финансови ресурсаш.

1. Халкъа депутатий моттигашкара Советаш бюджетни йоаца фондаш хьае йиш йолаш я, цу юкъе йоагIа:

моттигашкарча Советаша экономически, социальни проблемаш къоастаяра хьакъехьа вIаштIехьъяьхa йола мероприятеш кхоачашъяра чотагIа кхы тIа хьахинна пайдеи кхоаь финансови ресурсаши;

гражданаша, организацеша шоай лоIаме лу взносаши совгIата лу ахчеи, бахача наьха самообложене средстваш;

моттигерча заемий, моттигерча ахчан-хIамай лотерея, аукционий доходаш;

предприятеша, колхозаша, кооперативаша, кхыча общественни организацеша шоай лоIамеча кIийлен тIа юкъе эза средстваш;

предприятешеи организацешеи продукце (балхий, деча гIулакхий) маьхаш (тарифаш) лакхдар бахьан долаш ца боагIаш пайда эцарах тохаш дола гIод;

гонахьара Iалам бIехдарах, Iалама ресурсех рациональни пайда ца ийбарах, иштта, Iалам лорадара законодательство телхадарах тохаш дола гIод, хIаьта иштта даь зе меттасттадара луш дар;

моттигерча Совета территоре тIа административни бокъонаш телхаярах халкъа депутатий моттигашкарча Советаша, цар органаша тохаш дола гIод;

лимител тIех къахьегама ресурсаш юкъеувзача предприятеша телаш дар;

кхыйола бюджетни йоаца средстваш.

2. Бюджетни йоацача фондай средстваш банкай учрежденешка хьаеллача лаьрххIача счеташ тIа лелаю, уж дIаяха йиш йолаш яц, царех халкъа депутатий моттигашкарча Советаша шоай безам болчча тайпара пайда эц.

3. Халкъа депутатий моттигашкарча Советий къахьегама коллективаш раьза хилча предприятей, кооперативий, кхыча общественни организацей, бахача наьха фондий средстваш, хIаьта иштта, дакъа юкъедахьара кIийленашта социальни а производственни а инфраструктура объекташ хьалъяра, шерьяра, царна ремонт яра, уж лелаяра лаьрхIа бюджетни а бюджетни йоаца а средстваш вIашагIтоха йиш я.

Статья 12. Общественни территориальни самоуправлене органий финансови средстваш.

1. Общественни территориальни самоуправлене органий финансови средстваш хьаю предприятеша, организацеша, учрежденеша, кооперативаша, бахача наха шоай лоIаме луча взносий, совгIата луча ахчан, цар хьаяьча предприятей, кредитий, чакхйоахача мероприятей доходий чотагIа.

2. Халкъа депутатий моттигашкара Советаш шоай финансови средстваех цхьа дакъа общественни территориальни самоуправлене органашта дIадала йиш йолаш я.

3. Общественни территориальни самоуправлене органаша:

шоай доалахьарча финансови средстваех шоай лоIаме пайда эц, шоай балха делерхIачунга хьежжа;

цар ахчан операцеш чакхъяхара лаьрхIа банкай учрежденешка счеташ хьаелла бокъо я.

Статья 13. Кредити ахчан лелари.

1. Халкъа депутатий моттигашкара Советаши моттигерча самоуправлене кхыйола органаши шоай средствашца финансово-кредитни учрежденеши хьаеча а цар балха а дакъа лаца бокъо йолаш я.

2. Халкъа депутатий моттигашкара Советаш бахача наьха ахчан доходий а расходий а балансашка, кассови планашка хьеж, уж чIоагIъю, шоай территореш тIа ахча лелалга чIоагIдара гIо ду.

3. Банкайи финансово-кредитни отношенейи системас моттигерча самоуправлене бокъонашта гаранти лу.

Статья 14. Арахьараэкономически бувзамаш.

1. Халкъа депутатий моттигашкарча Советий бокъо я:

доазол дехьарча партнеращца йолаш йолча валютни средствай чотагIа, е кхыча кIийлен тIа продукци йохкарах е эцарах дола договораш де:

цхьана болх бу предприятеш хьае, доазол дехьарча партнеращца цхьана Iилман, культурни, туристически центраш, социальни а производственни а сфераш хIанзарча оборудованеца, жилищно-коммунальни, городской боахам механизаце средствашца Iалашъярца бувзам бола экономически, Iилман-технически гIулакхаш леладара йола кхы тайпара организацеш, юртбоахама продукци чакхъяккхара, цар материальни база дегIакхувлара йола предприятеш хьаеча дакъа лаца;

предприятей, туристически центрий, кооперативий, иштта продукци йохкарах йолча валюта тIара оттаьча стабильни дукххача ханара нормативех дIахьежадечун чотагIа валютни фондаш хьае;

доазонашта а хина бердашта а юхе хIамаш йохнилга вIаштIехьдаккха.

2. Халкъа депутатий моттигашкара Советий ССР Союза законодательствос паргIата гIулакхаш леладара оттаьча зонашка арахьара экономически бувзамаш леладара даькъе кхыйола а полномочеш я.

IV. Моттигерча самоуправлене гаранташ

Статья 15. Территори социально-экономически дегIакхувлара планаш ийсъяр.

1. ЙоагIаш йолча территоре тIара **Iалама ресурсех пайда эцара**, экономически а социальни а объекташ хьалъяра, е эргаяхара хьакъехьа цхьа дош халкъа депутатий моттигерча Совето бокъо ца луш къоастаде йиш яц.

2. Предприятешей организацешей, шоаш доалахьа хиларах тийша доацаш, шоай планех, хIаьта иштта чIоагIъеча планашка социальни сфера дегIакхувлара, наха гIулакх дара, халкъа боахама товараш арахецара, гIишлош яра, болхлой дукхала, къахьегама ресурсех, моттигерча бийдала тайпаех, материалех, вторични ресурсех пайда эцара, Iалам, лаьтта лорадара, хьунах пайда ийбара даькъе деш долча хувцамех лаьца автономни округий Советашца, халкъа депутатий районни, городской, городашкарча районни, поселкови, юртарча Советашца дага йовла еза.

Нагахьа санна, белгалъяь порядок толхайой, моттигашкара Советаш шоашца дага ца бовлаш оттаьча планах хьадеш дола балхаш социадарах решени тIаэзца йиш йолаш я. Цу тайпара решени къоастаяра суде дIачу яла йиш я.

Моттигерча самоуправленена материально-технически Iалашо ю шоай экономически дакъа, хIаьта иштта, йолаш йолча пачхьалкхен снабжене системаш дегIакхувлара кIийлен тIа.

Статья 16. Социалистически законность Iалашдар.

Халкъа депутатий моттигашкарча Советий бокъо я:

шоай территоре тIа ядаш йолча предприятей организацей, учрежденей, администраце йолаш йола акташ социае, нагахьа санна, уж акташ законодательства е Совета ший компетенце доазошка тIанйицача решенешта духьале еш яле;

нагахьа санна, хатар хинна, эпидеми, эпизоотий хьайна, цIи яьнна, общественни порядок толхаяь моттигаш хилча законодательствос белгалдаьха наха кхерамзле Iалашъяра, цар бокъонаш лораяра, социалистически доалахье а правопорядок а лораяра дола къаьстта де дезараш кхоачашде;

законодательствас белгалъяь решенеш тIаэца, уж толхаярах бехке бараш административни бехктокхаме оза.

Статья 17. Моттигерча самоуправлене решенеш массанена йоагIаш хилари цар бокъонаш лораяри.

1. Халкъа депутатий моттигашкарча Советаша шоай полномочей доазонашка решенеш тIаэц, хIаьта, уж кхоачашъе декхарийла я цу территоре тIа мел йола предприятеш, организацеш, учрежденеш, кооперативаш, балхаш тIара нах, гражданаш.

Моттигашка референдумаш йолча хана харжархоша тIаийца решенеш кхоачашъе декхарийла я йоагIаш йола халкъа депутатий Советаш, моттигерча самоуправлене кхыйола органаш, гражданаш. Уж юха яха йиш я референдумах долча союзни а автономни а республикай законаш тIа белгалъяьча порядкагIа.

Халкъа депутатий моттигерча Совета решени, нагахьа санна, законодательствана духьале еш яле судо мара йохае йиш яц.

2. Лакхехьа латта органаш, хIаьта иштта, моттигерча Совета территоре тIа йола предприятеш, учрежденеш, кооперативаш, иштта, кхыйола общественни организацеш моттигерча самоуправленена хьалхашка бехктокхаме я, цу даькъе, материальни, шоай законни йоацача решенеша, гIулакхашца бахача наьха хьашташта, моттигерча боахама гонахьарча Iалама даьча зенах.

Моттигерча самоуправлене органаша шоай бокъонаши законни хьашташи лорадара духьа гIулакх ССР Союза, союзни а автономни а республикай законодательствага хьежжа суде, е пачхьалкхен арбитраже дIачудала йиш я.

Статья 18. Моттигерча самоуправлене органий бехктокхам.

Моттигерча самоуправлене органаша харцахьа решенеш тIаэцарца, е гIуланхаш чакхдахарца даь зе судебни порядкагIа меттаоттаде деза.

Статья 19. Моттигерча самоуправлене органашта гIо дара дола декхар.

Пачхаьалкхен Iаьдала, ССР Союза, союзни а автономни а республикай, управленей лакхехьара органаш, общественни организацей юкъара союзни а республикански а органаш моттигерча самоуправлене органашта гIо де, шоай балха тIа цар дехараш, предложенеш ювца, теркалъе, царга а нахага а уж ювцарах бола хоам бе декхарийла я.

КПСС XXVIII съезда накъадолхаш

КИЙЧО ЕЛГА ДИКА ДIАДОЛАДАЬД

АргIанара КПСС XXVIII съезд хьаелла юхейцсар цхьа шу гаргга ха мара яц. Цу денна сийленца накъадахара е йоаттIача хьисапе кийчо яра республикерча партийни комитеташеи организацешеи де дезарех йола парте областной комитета программа кепатехар ноябрь бетта хьалхарча деношка. «ТIехьа ца доахаш къоастаде деза дешаш» яхача цу дела тIа аьннад: «Парте обкомо, Лакхехьарча Совета Президиумо, республика Министрий Совето къахьегама коллективай предложенеш хьал а лоацаш, дича бакъахьа лерхIаш да тIадоагIача шера г. Грозне 200 эзар квадратни метр наха чубаха цIенош хьаьлдар, ужжал юрташка а деш, аьлча, пятилетка дIадахача кхаь шерах хIара шера юкъера лаьрхIача хьалдаьрел 2,8-зза дукхагIа. Духхьал дIааьлча из декхар чоалхане да, цхьабакъда, кхоачашдулургдолаш а да...».

Цу лостамагIа «Грозтрубопроводстрой» гIишлонмонтажни треста гIишлонхоша деш дар а де лерхIаш дар а фуд ха гIерташ тха корреспондента къамаьл хилар, цун аппарата партийни организаце секретараца, плановни отдела начальникаца **РЕШЕТОВА Надежда Андреевнаца.**

Хаттар: Цу хьакъехьа фу ала ловра хьона?

Жоп: ХургйоIа парте аргIанара XXVIII съезд вай мехка бахача наьха хьал-таро лакхъяра Iалаьмате бокхха политически а практически а лоархIам болаш хургхилар дика кхетадир тха трестерча беррига коммунисташа, гIишлонхоша, из дувзаденна да вай мехка перестройка, гласность, демократи шерра яржаш йоагIаш хиларца. Цудухьа мехкарча коммунистий форум хьаеллача денна лерттIа кийчо яь накъадахара де дезарех йола парте областной комитета программа чIоагIа къоабалъяь тIанийцар трестерча беррига къахьегамхоша. Укх шера 22 ноябре треста партбюро заседане а йийцар парте аргIанарча съезда сийленца накъадахара е йоаттIача хьисапе кийчо ярах йола парте областной комитета программа. Цу даькъе предложенеш кийчъелга тIадожадир хIара коммуниста. Кастта треста коммунистий юкъарча собране шерра ювца а лаьрхIай из.

Хаттар: Цу программа тIа белгалдаьккхача тайпара городе а республике а дукхагIа наха чубаха цIенош хьалдара шун треста гIишлонхоша де лерхIар фуд?

Жоп: ТIадоагIача шера, пятилетка дIадахача кхаь шерах хIара шера юкъера лаьрхIача хьалдаьрел диазза дукхагIа наха чубаха цIенош, иштала кхыйола соцкультбыта объекташ хьалъе дош деннад тха треста гIишлонхоша. Ховш махиллара парте областной комитета программа тIа 2,8-зза дукхагIа хьалъе еза аьнна белгалдаьккхад, хIаьта оаха тIаийцараш царел дикка доккхагIа декхараш да.

Хаттар: Надежда Андреевна, оаш тIанийца декхараш кхоачашдара малагIа резерваш я цун, чIоагIа хургдий теш оаш денна дош?

Жоп: ДегIаахар сена лаьттача шерашка кIал кIийле а йоацаш доккхий декхараш тIаийдора къахьегама коллективаша. Уж тIанийцад алар гIоне, доккхала деш а дар. Цунах тIаккха хулаш хиннар вайна ховш да. Шу чакхдоалача хана уж кхоачаш ца деш дусар. Долче, цу гIулакха бехке бараш бехктокхаме а увзацар. Перестройка шерра яржаш латтача хана, экономически реформа хьалашка къахьегача коллектива балха тIа бухсоцпаш хьахулачох болхлой алапи а цар эцаш йола преми а хургхиларга диллача цхьаккха дича нийсдалийта йиш йолаш дац уж гIулакхаш. Уж декхараш тIаэцалехьа чIоагIа уйла йир оаха цу хьакъехьа. Техкар тхоай резерваш. ТIаккха заказчикашца дийца а дийца къоастадир де деза гIишлон-монтажни балхаш, хьалде дезанах чубахара дола цIеноши, кхыйола соцкультбыта объекташи. Цу лостамагIа пятилетка теххьарча шера ду гIишлон-монтажни балхаш дикка дукхагIа хилийтара тха керттера резерв я укх шера мехкара еррига трубопроводаш тхо яьхка доалаш хилар. ТIаккха тха вIаштIехьдаргда лакхе хьоахаяь объекташ хьалъеча дукхагIа материальни къахьегамеи ресурсаш тIаерзае. Долче, тха низ дIанхоачаргба тIанйица декхараш толамца кхоачашде.

Хаттар: Оаш тIанийца декхараш дизза кхоачашдар духхьал шун треста гIишлонхоша беча балхах тийша дий, Надежда Андреевна?

Жоп: ДукхагIдар оаха беча балхах тийша да. Цхьабакъда, дукхадар тха поставщикех а тийша да, хIана аьлча, цар материальни Iалашо ярга хьежжа мара дIабаха йишйолаш бац тха треста гIишлонхой болх. Укх ахкан замалахьа етта кирпишки цементи эшшача боарамагIа ца хиларах генподрядагIеи тхоай низацеи гIишлонмонтажни балхаш дара итт бетта задани 98 процент мара кхоачаш ца еш дисар тхо. Из тха трест вIашагIъеллача денз духхьашха нийсденна гIулакх а да. Из бахьан долаш «Грознефть» производственни объединенена лаьрхIа Грозне хьалдеш дола 123 квартирни цIа, Ленина цIерагIча улица тIа тхоашта хьалдеш дола 45 квартирни цIа тIехьадаьлар, хьалъяь ца йоалаш йисар кхерам болаш гIулакх эттар Мичурина цIерагIча поселкера дийнахьа 380 унахо тIаэца йиш хургйола поликлиника а.

Материальни Iалашо яра гIулакхаш эсала леларах гIишлонхой болх юкъагIбаьха бале а, дукххача хана дена чIоагIъенна, ший декхараш цIена кхоачашдеш хьайоагIача треста коллективо укх шера эксплуатаце дIаденнад Карабулакера 25-и 58-и квартира йола шин цIа. «Грознефта» лаьрхIа 25 квартира йола цхьаькха цIа. Чернобыле хатар хилар бахьан долаш шоай фусамех беха керда вахар диллача наха лаьрхIа 61 километр дIоахал дола газопровод а йиллай. ТIадоагIа шу доладенна дукха юкъ ялалехьа Дагестански АССР-ра ах бIаь километр дIоахал дола газопровод чакхйоаккхаргъя.

Хаттар: Цхьа бутт совгIа ха мара мича йисай пятилетка диълагIа шу чакхдала. Ховш махиллара генподрядагIеи шоай низацеи гIишлон балхаш дара даькъе шишша процент пачхьалкхен декхар тIадусаш чакх мабаьккхабий шун коллективо дIабаха итт бутт. Долче, цу лоаццача хана уж декхараш тIера дIа а доахаш, шера план кхоачашъюлургйий шун треста коллективага?

Жоп: Тхо бIубенна да шера план толамца кхоачашъергхиларах. ХIана аьлча, укх тIеххьарча бетташка республика партийни советски органий новкъосталца дикка тоадаьд тха гIишлонхошта материальни Iалашо елга. ТIаккха, дерригача гIулакхашка диллача из тхона карагIдаргхилара дола массехк масал доаладергда аз. Лакха квалификаци йоккха опыти йолча тха гIишлонхой къахьегамеи исполнительнии дисциплина Iалаьмате дика я. хьалхашка латта декхараш кхоачашдара шоашта тIалатта бехктокхам а бовзаш ба уж. Цудухьа хьинар кхо ца деш къахьегача цар башха-дика производственни хьокхамаш доах укх ноябрь бетта. Лакхе белгалъяьккха хинна поликлиника шу чакхдалалехьа эксплуатаце дIаяла лерхI цар. Лоацца аьлча, ер шу толамца чакхдаккхара мел эша таронаши кхоачамаши долаш да тхо.

Керттердар да, парте аргIанарча съезда сийленца накъадахара кийчо еча хана тха гIишлонхоша политически къахьегамеи хьинар айденна болаш болх бар. Уж санна бараш шортта ба тха тресте. Царех я Сатуев Хьусен Ахметович керте латтача автотранспортни предприяте коллектив. «Южтрубопроводстрой» специализировании гIишлон объединене предприятешта юкъе яьржача яхье призовой моттиг яккхарах цунна еннай карара кара тела цIе вымпел, 2500 сом ахчан преми, иштта транспортникашка йохкара лаьрхIа цхьа автомашина «Жигули». Шоай декхараш даим тIехкхоачашдеш йола гIишлонхой бригадаш итташ я тресте. Царех я Величков Борисов керте латта болгарски гIишлонхой, Капариха Валентинас, Назиев Мохьмада кулгалдеча комплексни бригадай, Абдуллаев Ширване водителий бригада коллективаш. Уж еррнгаш а дог тийша я шера план толамца кхоачашъергхиларах.

Интервью ийцар тха спецкорр. Б. КОСТОЕВ.

ЯХЬЕ ХЬАЛХАЛАТТАР

Дукхача хана денз Грозненски района 1 Мая цIерагIча колхозе механизатор волаш къахьегаш ва Д. В. Изюмский. Ший балха тIа массехана толамаш дахарца белгалваьнна ва лакха профессиональни говзал йола, сий дола из къахьегамхо.

Дагаух цунна эггара хьалха кхашка ший трактор араьккха денош. Хьалха пайда ца эцаш, тIа тIой дадаш, дукха зIамига гаьнаш ягIаш дар духхьашха цо аьха лаьтта. Бакъда, хала хиннадале а Д. В. Изюмский хьалха а волаш механизатораша цIендаь, тоадаь из хIанз довзаргдоацаш да. Цига кхедеш да баьцадараш, дIаегIай сомий бешамаш, цхьайолча хана дIаюв хьажкIаш, генараш, кхыйола культураш.

Хьехамча а ва лакха говзал йола механизатор. Цо Iомабу къона механизатораш, царна езайолийт шоай професси, балха накъадаргдола хьехамаш а ду.

Юртбоахама механизатор... Атта бац цун къахьегама никъ. Дукха да де дезараш. Ялат чуэца ха хьатIакхаьчача комбайна тIа хов Изюмский. Укх шера кIи-марса кампани чакхйоаккхаш социалистически яхье хьалхалаттараштa юкъе вар из.

С.-М. ЯСУЕВ.

ГАЗЕТ ДЕШАРАША УЙЛАШ Ю, ДАГАБУВЛ, ХЬЕХАР ДУ

Доацар дIатIа ма тетта

Дукха ха я из хIама нийсденна. Тхоца деша ваьгIача цхьан новкъоста езаелар эрсий йоI. Цу тIа гIолла зIамигача сага гIар яьлар цун нешаца. Из а эрсий яр. Цу тайпара хIама вахача лелача, халахете а, нийс ма лой. Хеталу, шоашта юкъе этта цатоам дIабаккхар цу шинне шоай гIулакх ма дий, аьнна. Иштта дицденна дIа а даргдар из, нагахьа санна цунна юкъе тха района хьалхара кулгалхо венавецаре. Цо лаьрхIар зIамигача сага, леладер национализм хьагойтар санна хIама да, аьнна. Цу довна юкъе национализма хьаж йоагIаш хIама дац, аьнна, зIамигача сага тIаэттараштa а политически ярлыкаш тела ваьлар партийни кулгалхо. Из яр вай вахар эггара чIоагIагIа сеца лаьтта ха. Бакъда, цу хана а корабир бакъдолчоа тIехьаовтта кийча бола нах, гIулакха тIара дIабахар кхерам боллаше. Царех цаI вар судахо Сардалов Асланбек. Даггара тIатеIаш района кулгалхой боллаше, цо законо яхар мара динзар. ЗIамига саг бокъо йоацаш суд ярах кIалхарваьккхар.

ХIана дагадехар сона из цхьан хана хинна хIама? Тахан къаман дош геттара а ира эттад, сомабаьннаб наьха сакхетам, цар дог-уйла. Цу моча хана чIоагIа лоархIаме да шийн къаман культура, мотт, традицеш лорае а дегIайоалае а гIертараши националисташи нийса къоастабе хар. ДIанхача шерашка-м вIалла бехке боацараш та IотIа ма йийхкайий «националист е шовинист» яха ярлыкаш. Цу дешах лаьца сайна хетар дувца безам барса, из дувца бахьанаш сай дукха доландаь.

Каст-каста оалаш хоз: вай цхьа Даьхе а цхьа кхел а я. Долче, хIара цIена дог долча сага чIоагIагIа халахета дезаш хIамаш да Фергане, Новый Узене, Нагорни Карабахе, мехка кхыча районашка тIеххьарча хана хиннараш. Нах боа а беш, цу тайпара моттигаш нийслургьяцар, нагахьа санна экстремистски уйлаш йолча наха кхыча къамах вола саг ше хьаваьннача цIаваха веза, яхаш, кхайкаралаш даьдецаре. Со цецвоал уж уйлаш йола нах миштa хьахиннабца ховш. Селхан школе цхьан парта тIа дешаш баьгIа, цхьана торжественни дувнаш а дуаш пионерски галстукаш лелаяь, цхьана Даьхенах, Ленинах, доттагIалах иллеш даьха нах ма бий тахан харцахьа гIулакхаш леладераш, къамаш шоайла хийрадаха гIертараш. Болче, цу гIулакха цхьадолча даькъе бехке я-кх школа а. Цудухьа, хIара националист е шовинист хьаваьннача школа денал хила деза шийн бехк дIатIаэца, цу деша кIоаргга уйла а яь йоагIа выводаш е, формана а доацаш, дешархошта юкъе лерттIа кхетама болх бе. Цу балха тIа массаза а дагалоаттаде деза В. И. Ленина аьнна дешаш: «Нагахьа санна социализма вай тешаме хила доахке, вай наха юкъе интернационалистски кхетам лелабе беза».

Иразагiа, вай республике, къамашта юкъера хьал во дац. Сагото яйташ дац из Веденски районе а. Цох дийцар укх деношка хиннача КПСС Веденски райкома пленуме. Со гIадваха ва вай партийни болхлой хьал шоай бе доалладе, къамашта юкъера гIулакхаши интернациональни кхетами тоабара коммунисташ тIаберзабе низ дIакхоачаш, из болх хьаькъалца лелабе уж гIерташ хилара. Из деррига дика да. Бакъда, халахете а, дийшача, гIулакхаш тIа болча наха юкъе а тахан нийслу национализм е националист яхача дешай маIан довза а ца довзаш, моллагIча сага е тайп-тайпарча къамех болча викалашта юкъе къовсам баьлча, из нийрча ярлык качъолла кийча бараш.

Элистанжи яхача юрта бах массехк аварций дезал. Уж укхаза баха хайшаб сталински репрессех вай. Iодахийтача хана, цхьабараш кхы а хьалхагIа — 30-ча шерашка. Уж бах халача хьалашка — лесхоза къаьнача барака чу. ХIанз цхьабола аварций дезалаш шоашта цIеношхьалдара лаьтташ дехаш ба, хIаьта цхьабараш барака юххе цIеношхьалдеш а боахк. Цхьаболча сов тIехдика хила гIертача «интернационалисташа» уйла а ца еш, лесоучастка карт йоха а я ь, лесхоза лаьтта аварцашта цIенош хьалдара дIадийкъар. Хьакъоастадаьр дар вай Iодахийталехьа укхаза баьхача наьха хинна лаьтта. Цу тайпара харцахьа даьча хIамо арадаьхар дика доаца хабараш, наха юкъера гIулакхаш кхохкадир, цу тIа моттигера юртахой а лаьттан аргIан, латта иттаьш шераш дар. Цул совгIа, цхьаболча аварций дезалаша кхыболча юртахошта юхе лаьтташ хьазца тиганзар. Лоацца аьлча, цхьан юкъа аварцаштен нохчаштен юкъе баьлар цатоам. Со валлац укхаза бехкевари воацари къоаставе, амма цхьа хIама шаьра гуш дар: цу къовсама юкъе цхьаккха а национализм йоацилга. ХIаьта а юртен районен корабир из цунна дIатIадахьа безам бараш. Цу тайпарча хIамаша наха юкъе интернациональни кхетам балара доккха зе ду. Йиш яц иштта цхьаккха кIийле а йоацаш, дагадеххача хана наха, кхыметтел уж дог-цIена беце а «националист» яха ярлык качъехка. ХIаьта Дагестана халкъех дувцаш вай дицдалийта йиш яц царех дукхбараш вай ца вай бален сагото екъа а екъаш, СибарегIа Iобаьхка хилар.

Национализм — из я цхьа къам кхычул толашагIа да а яхаш, царна юкъе кхохкам бе гIертарий идеологни политикеи. Цудухьа, харцахьа бегаш баь е алхха дезала юкъе, быте нийсденна къовсамаш национализмана дIатIадахьа мегаргдац цхьаккха дича а, шоайла къовсам баьннараш тайп - тайпарча къамах бар, аьнна. Къамашта юкъе кхохкам болла гIертараша доккха зе ду перестройка гIулакха, цул кIезигагIа дац национализм йоацача из леха гIертараша дер а.

С. ХАДЖИМУРАДОВ,
хьехархо.
Веденски район.

ХЬИНАР ДОЛА НАХ

Староюртовски коа тIара оалхазараш леладу цех хьалйича денз къахьегаш ба укхаза ГабаровгIар IайнаIи Мовсари. Хьинаре нах хиларах тарра белгалбаьннаб уж коллективе. Къаьстта лакха хьокхамаш долаш къахьега баьлар уж арендага баьнначул тIехьагIа.

ХIанз цар лелаю 16,2 эзар котам. Царех хIаранена тIехьара карарча шера 181 фуъ гулде дош деннад Iайнаlаси Мовсарен.

Таханара хьокхамаш иштта да. Планал совгIа хIара котама тIехьара гулдаьд шовзткъа гаргга фуъ, оалхазараш ца дайтара план 2,5 процент тIехкхоачашъяьй, кхояьй 72 тонн комбикорм.

— ЛийрхIачул дукхагIа 600 эзар гаргга фуъ дIададаьхьйтад оаха тикашка, — йоах Iайнас. — ХIаьта шера уж дIалургда 3,5 миллион, декхар дикка тIехкхоачаш а деш.

Из иштта хургхиларах цхьаккха шеко йолаш бац цеха начальник Салатов Майрбек, партбюро секретарь Батукаев Рамзан, зоотехник Хажмурадов Мамед, керттера ветеринарни лор Зубайраев ИбрахIим.

СУРТА ТIА: ГабаровгIар Iайнан Мовсари.
А. РОГОВА сурт.

Кулгалхой ба бехке...

СурхотIа яха сай нана йолча отпуске а хинна цIавеча «Правда» тIара шуи газета тIа яьккха «Спекулянты в законе» яха статья йийшар аз.

ГIалгIашта юкъе геттара дукха балха боаца нах болга, бехктокхаме балхаш тIа бола кулгалхой кхаацка баьналга, шоай ийрча гIулакхаш уж къайлакхахьа дика Iемалга, моллагIа зуламе гIулакх къайлахьоргдола тешшаме система йолаш Iаьдала болхлой болга, законаш телхадеча бакъдолчох догдоахилга йоацилга, промышленнии продуктовни товараш, вай аптечни доазол дехьарча мехкашка хьаяь молхаш йохкаш бола спекулянташ бехктокхаме озаш боацилга хIанз вайна дика ховш да. Из деррига долаш да Назрановски районе.

Центральнии моттигерчеи газеташ тIа цу темах кепаеттача дукххача статьяшеи шоашта тIалоаттадеча Iазапех лаьца къахьегамхошадеча леткъамашен таханарча денга кхаччалца уж гIулакхаш доагIIача тайпара къоастадаьдац.

ДIадахача шерашка райисполкоме, РОВД, района прокурорага, республика прокурорага нов. Ростовга дуккхаза яздаьд аз законаш боарамаш телхадеш хиларах, спекуляци лелаеш хиларах лаьца нисьмош, цхьабакъда, уж дерригаш района прокурора нов. Галаева яздаь дола цхьа каьхат — отписка мара, кхы жоп доацаш дисар. — ШозлагIа аз яздаь каьхаташ а дисар жоп доацаш.

Дай-мехка тIема доакъашхочох, коммунистах, Даймохк лорабеча тIем тIа шийн вахар дIаденнача ЦIеча эскара офицерах йиса жерал деш йола са нана Дакиева С. С. бетта 40 сом пенси ийдеш я. Цхьабакъда, ханнахьа талонех шийна доагIаш дола шекар, хIамаш ютта порошок тикашка хьаэца таро йолаш яц из, хIана аьлча, уж, аз белгалдаьха товараш, цига доацандаь.

Са нана санна къабенна, гIойле яйна нах дукха ба районе. Спекулянташта шекара килограммах 2,5—3 сом, чаь пачках 2,5 сом, даьтта килограммах 10 сом, баркъаш дуттача сапах 1 сом, кооперативе еш йолча маькха булках 1 сом, 19 сом доаккхача хьоара галех 35 сом тела таро йолаш бац уж.

Халкъа бокъонаш массаза телхаеш хиларца ахчах хьалбизача, хьаьрбаьннача спекулянташа тIалоаттадеча Iазапаца цIаккха машар болаш ваха йиш яц. Къахьегамхоштеи пенсионераштеи гIелал тIалаттийтар духьа деннадац са дас а Дай-мехка сийрда кхоанен духьа лира къовсам лоаттабаьча наха а шоай вахар дIа. Даа хIама кийчде баллонашкара газ ца ийцача ялац са нана, хIаьта цох 5 сом дала дезаш хул (Iаьдала мах 1 соми 72 кепиги). ХIаьта, сберкассе ахча дIа а денна, цигара хьайпача квитанцех моттигерча райгаза болхлоша газ хьахецац. Лийткъав аьнна хувпалуш хIама а дац. Нахага гIелал еча а, фухха дича а бехктокхамга ца озаш шоаш бутарг хиларах тийша хилар гойтилга, деце, кху фуд из?

Цхьаькха цхьан хIамах лаьца ца аьлча а валац со. Назранера СурхотIа кхаччалца тIехьяле а 11 километр мара яц. Цхьабакъда, цига водаш хилча, таксех луш бола мах 10 сом ба. Из дIаделча а цига баха атта раьза хилац таксисташ.

Из шеддар ца ховш бахьогI района кулгалхой? Дика ховш ба, цхьабакъда, шоашта из шеддар ца ховш хилара кеп увттаю цар. ХIана?

Спекулянтий, зуламхой гIозарч шердеш, цар «бокъонаш» чIоагIа лораеш болча района кулгалхошца лира къовсам лоаттабе беза. Уж ийрча гIулакхаш вай вахаре долаш хилара а уж цIендаь дIа ца доахаш хилара а алхха спекулянташ хинна Iац бехке, цу деша эггара хьалхарча даькъе бехке ба иштта «дика хьалаш» спекулянташта хьадаь бола бехктокхаме болхлой.

М. ДАКИЕВ,
искусствовед.
г. Ленинград.

КРИТИКА ЯЬЧУЛ ТIЕХЬАГIА

«ЗаконагIа лела спекулянташ»

Иштта корта а болаш дар 1989 шера 29 августа арадаьннача «Правда» тIа кепатеха хинна Нохч-ГIалгIайченера «Электроинструмент» яхача завода болхлочо Х. Оздоева яздаь письмо. Цо дувцар правоохранительни органаша шоай оагIорахьара йоагIIача тайпара юхатохаш йоацача республике шерра яьржача спекуляцех, къайлагIарча экономиках.

Редакце цу выступлене хьакъехьа дукха откликаш яьхкар. Нохч - ГIалгIайчене хьахинначоа тара хьал, вай мехкарча дукххача кхыча регионашка а да. Цунах дувц Ростовера А. Давыдовс, М. Мангушевс, Л. Велецкаяс, Саратовера К. Ивановас, Ленинградера В. Померанцевс, г. Горькера А. Трухмановс, Киевера Н. Лобунеца, иштта кхы дуккхачар дахкийтача нисьмош тIа. Публикаце автора принципиальни цозици хьал а лоацаш, дешархоша йоах, спекуляцеца къовсам лоаттабеча духхьал административни гIулакхаш чакхдахар кIезига да, Промышленность дегIакхувла еза, из наха эшараш кхоачашдаргахьа ерзае еза.

Редакце иштта дайтад яьча критика хьакъехьа официальни жоп, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIча секретара П. Громовс хоам бу, Х. Оздоева письмо хьакъехьа даьча тохкамашка хьежжа КПСС Грозненски горкомо, Назрановски райкомо, хIаьта иштта, НГIАССР МВД парткомои коллегеи спекуляцеца къовсам лоаттабара хьадда дола гIулакхаш белгалдаьха хиларах. Партийни бехктокхаме эзаб республика чурча гIулакхий министра заместитель А. Зайцев, Назрановски РОВД БХСС отделене начальник А. Зангиев, участковни инспектор Х. Горбаков, парторганизаце секретарь И. Гиреев. Республика Министрий Совета председатела М. Керимовна тIадиллад облсовпрофаца цхьана дефицитни товараш дIа-са декъара система отта а яь юкъейоалаелга, уж спекулянташка дохкалгеи цар юхадохкалгеи юкъера дIа а доаккхаш. Спекуляцеца лоаттабу къовсам чIоагIбара хьакъехьа кхыдола гIулакхаш а кхоачашдаьд.

СССР МВД-с дайтача ответа тIа йоах Назрановски РОВД начальника заместителаш Ш. Гадаеви, З. Даскиеви дисциплинарни порядке бехктокхаме эзаб. Милице Заводской райотдела оперуполномоченни В. Калашников чурча гIулакхий органашкара дIаваьккхав, хIаьта, г. Грознерча Центральни рынкерча милице отделене начальник Н. Череватый шийн декхарех мукъаваланйтав. ЦIенхаштта бехке баьб чурча гIулакхий органий кхыбола болхлой.

НГIАССР МВД хиннача коллеге патрульно - постовой служба батальона а БХСС а болхлоех мобильни оперативни группа хьаьяй. ЧIоагIъяьй регионашта юкъерча спекуляцеца къовсам лоаттабара йола подразделени. СССР МВД ГУБХСС вIашагIъехкача целевой оперативно - розыскни мероприятеша алхха сентябрь бетта 15 дийнахьа уголовни хьисапе бехк бе йиш йолча спекуляцеи 32 факт гучаяьккхай, цу даькъе 15 — боккхача а геттара боккхача а боарамашка. Хьадьхад 30 эзар сома боараме юхадохка лаьрхIа хинна товараш.

ДоагIаш дола организационни гIулакхаш даьд Къулбаседа - ХIирий, Черсий-Балкхарой, Дагестански АССР МВД-ша.

РСФСР торговле министра заместитела В. Соколова редакце хоам бу, публикаце тIа белгалъяьха факташ тохкача хана торговле бокъонаш толхаеш йола дукха моттигаш гучаяьха хиларах. Еррига а торгови предприятешка лерттIа лелаяцар товараш хьачудахкареи уж юха дIадохкареи учет, ханнахьа юха хьежацар переченга, оттаяьцар оптови базашкареи складашкареи товараш тикашка цкъа дIахецара нормаш. Укхаза иштта эцархой Iехабеш, харцахьа тараз увзаш, товараш дIалечкъадеш, царна йоагIача беса учет ца царна йоагIача бесса учет ца деш йола моттигаш гучаяьхай.

РСФСР Минторга коллегес Нохч - ГIалгIай АССР торговлерча гIулакхий хьала йоагIа анализ а яь белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара дола хьадда гIулакхаш чакхдаьхад. Торговлера цхьабола кулгалду болхлой цIенхаштта бехктокхаме эзаб.

Официальни ответашка хьежача гуш да цIенхаштта дола де дезараш даьлга. Цхьабакъда, укх деношка тхога Озоева укх тайпара хоам бир: аз яздаь письмо «Правда» тIа кепатехачул тIехьагIа спекулянташ геттара эхь дайна хьувз, цар хIанз деррига хьалхарчул а дезагIа дохк. Фуд из — «хила тарлуча кхерамах доагIар совдаккха» гIертилга, е моттигерча Iаьдала порядок оттае ца могалга? ХIаьта, хIанз сох наха бела а белаш йоах: фу карагIдаьлар хьона газете яздарах?».

Мичад бакъдар? Эггара цIенхаштагIа дола гIулакхаш гIеттий топ еттар мара дац хьогI? Е партийни, правоохранительни органаша чакхъяьккхай аргIанара «кампани»? Газет дешараш уж хаттараш дашхарга хьежаш ба.

(«Правда» газет, 1989 шу. 23 ноябрь).

ПОРОШОКА МЕТТЕЛ—БОХАМ

Укх шера 5-ча ноябре тхоашта эшаш йола хIамаш эца дагахьа № 7 йолча тика чу дахар тхо. Цу хана тика чу хьа а ена, наха гургIолча моттиге дIаоттаяь латтар хIамаш ютта порошок. Кассира а аьннадар, укх миноте из йохка йолаергья. Иштта хьежаш латташ цхьа сахьат даьлар, цхьабакъда, порошок йохка дагаволаш саг вацар. ТIаккха колбасни отдела продавецага оаха хьаттар маца болалургба тхона талонех порошок хьайохка, аьнна.

Цигара дIадоладелар тамашийна хIамаш. Шийга оаха даьча хаттара жоп дала мара ца дезача продавщицас, гIар йир. Из гIар хеза хьатIабаьхкар кхыбола продавецаш. Тхона тIа а чувхаш шоай коллега га даха болабелар уж.

— Укхан фу бехк ба, накладнойш мах IотIа а ца оттабеш хьаденад, из бахьан долаш порошок йохка бокъо яц, — йоахар массане. ХIаьта лерттIа кийчдаь документаци а доацаш товар хьа хIана ийду, хьаоалаш бацар. Бакъда, хьахайтар цхьаькха: хьежа дезац, кхаь дийнахьа порошок йохкаргъяц.

Царца дувцарах кхы гIулакх хургдоацилга кхета а даь, оаха хьайийхар тика заведующи. Амма, из гучаяланзар. Цунна когаметта хьаараваьлар грузчик. Во мотт а бувцаш, тетташ ийдархой тика чура арабаха волавелар из, кхыметтел шийга ла ца дийгIачох лата безам а болаш. Бакъдар ала деза, гIулакх кхохка ма даллинге а грузчик соцаве болабелар продавецаш.

Иштта кIезиг а даь, дегашта бохам а хинна чудахар тхо цу дийнахьа ювцача тика тIара. Кхетадеш дац малагIча законаца, уставаца бах укхаза болх беш бола нах. Торгови предприятей болхлошта хьалхашка латтача декхарех эггара керттердар наха гIулакх дара культура лакха лоаттаелга ма дий. Из хIана дицденнадхьогI № 7 йолча тика продавецашта, кулгалхошта? МалагIаш да цун бахьанаш?

М. ВИКТОРОВА,
Т. МАГОМАДОВА,
Е. ВАСИЛЬЕВА,
С. ДЖАБРАИЛОВА,
городе Грозне бахараш.

Iа «хIай!» аларга хьежжа, «воай!» оал

Тхоай бала кодабеш тхо ца латкъаш моттиг йисаяц: № 7 йолча домоуправлене кулгалхочунга нов. Багиевга, горжилуправлене жилищни отдела начальникага нов. Губашевга, кхыча хьакимашка. Цхьабакъда, тхона эшар кхоачашде хала долаш хIама деце а, цхьаннегар а новкъостал доацаш дисар тхо.

ХьатIаккхоачаш латт Iа. Ховш махиллара, укх хана коммунальни квартирашка баха нах йIовхал тоъац, яхаш леткъа болалу. ХIаьта оаха дувцар цох дац. Микрорайоне Кирова проспектагIа № 11-а йолча цIагIа хьалхарча подъезде соахка денз подвала чу Iочуух дIайха хий. Из бахьан долаш талхаш латт коммуникацеш, тIоадал латтарах лохерча этажа квартирашка ваха йиш йоацаш хьал эттад, вар тIатувс хIамашта, йохкалуш латт мебель, паркет.

Карарча шера сентябрь бетта № 19 йолча квартире канализаци эккхарах кхы а чоалханегIа хьал эттар. Хьайийха аварийни служба турба IоцIенъе мара ца езача, заглушкаш а оттаяь дIаяхар. ХIанз кхоалагIа бутт ба канализацера бIеха хий подвала чууха. Противогаз йоацаш ваха йиш яц укхаза, инфекционни лазараш хилар кхерам болаш да гIулакх. Цу тIа фундамент а тIоадалах йохаш латт, дукха ха ялалехьа деррига цIа а аварийни хьале хила тарлуш да.

Тха цIагIа бахача наьха делегацена нов. Губашев а нов. Багиев а балхаш тIа корабатIац, хIаьта этта хьал дIахо ла йиш йолаш дац.

Ш. МАХМУДОВ,
В. ИВАНОВ,
В. УСМИНСКИЙ,
веррига а письмои кIал кулг яздаьд 15 саго.

РЕДАКЦЕГАРА:

Бахача наьха фусамаши производствои Iаина дика кийчъе езаш хиларах дукха дийцар укх аьхки. ХIаьта тахан гучадаьлар цу къамаьлех хьахинна хIама доацилга. Тха корреспондента а дукха ха йоае йийзар ер письмо бе а делла, № 7 йолча домоуправляющи Багиеви горжилуправлене жилищни отдела начальник Губашеви лохаш. Амма, цунах хIама-м хиланзар. ЦаI, цун техническ секретара яхачох, ховш доацача адресагIа Ипподромни оалача моттига оагIорахьа вахав, вож, инженера нов. Аушева яхачох, «цхьа малав ца ховча корреспондентаца» дIавахав. ХIаьта Кирова проспектагIа № 11-а йолча цIагIа бахача наьха жалобах делаьрхIар фуд шун? — аьнна хаьттача, хаьдда сона жоп дала магaнзар укхаза. Мадарра дийцача жоп дала-м хIанз а тIехьа дац — укх материалах лаьца цар цхьа хоам барга хьежаргда вай.

ХIаьта коммунальни службай болхлой, хетаргахьа, чIоагIа раьза хила беза, цар гIулакха санна, хIанз хоза ха латташ. Бакъда, дукха ха ялалехьа хьаоттарг ма йий боккъонца йола шелал. ТIаккха юха а йолалургья керда жолабош, наха керда хьовзамаш хургда. Хозахета оалаш мичад — «Iа хIай» аларга хьежжа, «воай!» — оал».

Фуд новкъа дар?

«Трансмаше» со болх беш вола 8 шу гаргга да, хIаьта цу ханах пхе шера бригадир волаш а ва со. Производство йовз сона ше маярра. Са а тха бригада а балха моттиг керттера сборочни конвейер я. ТIаккха тха коллектив производства гIулакхашка керттера яр хила а еза-кх? Бригада берригa членаш айхха вIаши гIулакхаш доагIаш хилар, бухсоцаш хьахулаш дар эшалургдоацаш конвейер тIа цаI шоллагIчо хувца йиш хургйолаш профессеш йолаш хилар да эшар. Юххера а бухсоцаш хьахулачох тийша мадий бригадана доагIа алапи.

Цу хьакъехьа дика хIама карагIдаьннад тхона. ДIауйла ел оаша. Тха бригаде списка тIа хила воагIар 17 саг ва. ХIаьта тхо 10—11 саг мара вац. СменагIа арахец ткъаь итт процентал дукхагIа продукци. Из беций толам!

Укх шера цхьайтта бетта план ханал хьалха чакхйоаккхаш я. Шера программа, кIезигагIа дале а цхьа декада хьалхагIа кхоачашъергья.

Из карагIдоалар кхы тIехьагIа хила йиш йоацаш а дац. Масала, тхоай а лоалахой а бригадех лаьца аргда аз. Тхоайла а тхоай яр санна йолча лоалахарча бригадаца а дагаваьнна, завода директора П. Н. Мятежниковна тIавахар со тха ши коллектив вIашагIтоха аьнна.

Фу хулар цох? Цкъа-дале, материальни ресурсаш вIашагIтоха йиш яр (из да запасной оатхалашца, механизмашца, узлашца Iалашвар), юкъ ца йолийташи болх ца социйташи къахьегар. ШозлагI-дале, конвейере болх беш бола берригa кхалнах цхьоалагIча смене баха йиш хилар, сарахьеи бийсанеи уж шоай дезалашца хургболаш. Завода администраци раьза хилар болхлошта дезар кхоачашде. Фу хилар тIаккха? ВIашагIтехача, 20—22 сагах латтача бригадо беттагара беттага плани декхараши дикка тIехкхоачашдора. БархI сахьата 43 тракторни прицеп арахеца заданиш йолаш 70 прицеп цехера арайоалар. ХIаьта дукхагIйолча хана болхлоша, къаьстта къоначар, 5—10 дукхагIа хьайора уж.

Иштта дар гIулакх. Безаме ха яр из, болх бе догдоагIар.

ХIаьта алапи лакхлорий? Хьалха бетта 150—200 сом мара ца нийдаьча болхлочо 300—400 сом эцар. Болхлой балхара дIабувлилга геттара дицденна дIадаьннадар. Кхыча участкашкара опыт йола слесараш - сборщикаш тха бригаде балха бахка гIертар.

Бакъда, из дика гIулакх дIаьхдаланзар. Оаха иштта алапи дика нийдеш хилар хьакимашта дийза деций а хац е кхыдола бахьан этта дий а хац, тха бригада юха а шин даькъа йийкъар. Берригаш а шоаш хьалха баьчча тайпара болх бе болабелар.

Директора яхачох, гIулакх хьалха хиннача тайпара юхадIадоладир, болхлоех къахеташ ду, аьнна. 8 сахьатал дукхагIа болх бу оаша, мискаш, ювдовргдашо, яхар санна хIама дар тхога кулгалхоша аьннар. Тхона, болхлошта, езаш яцар из дег тIара йоаца, хетийта-моттийта еш йола йоакхо. Ловча болба аз цхьан-шин сахьата дукхагIа болх. Цудухьа аз шозза а кхы дукхагIа а алапи эцарг мадий. Сона хетачох, из мадий перестройке керттердар — къахьегача наьха материальни безам лакхбар.

ХIаьта цу хьакъехьа шийгара доагIар деш яц, болхлой хьашташ хьаллоацаш яц завода профсоюзни комитет, цун председатель В. И. Астахова. ВЦСПС VI пленума решенеш тIа аьннад хIанзарча хьалашка болхлой экономически хьашташ лораде деза. Прессе арадувлача дуккхача йоазош тIа кIоаргга тешавеш дувц профсоюзаша перестройка хьалашка хьежжа шоай болх эргабоаккхаш хиларах. Тха профсоюз яц-кх вIалла из хьатIаийца яьнна йоалаш.

Кхы цхьаькха а да. Башха цIена барех бац слесарасборщика болх. Шин-кхаь смене болх бича, тха спецовка даьтташа бIехъю. Уж йитта еза, аьнна, дош оттадаьд оаха администрацена хьалхашка дуккхаза а. ХIанз керда хержача профкома председатела В. И. Астаховас отчетно-хоржамий собране дош деннадар из тха дехар кхоачашдергда, аьнна. Собрани чакхъяьлар — из дицделар, хетаргахьа, тIехьатеттад тIайоагIача отчетно-хоржамий собране дувцаргдолаш.

Иштта бокъо йоацаш, тхона а пачхаьлкхенна а пайда баргбоацаш долча хIамаша нийса дIадаха, производства дай а хинна дIаовтта йиш хилийтац тха. Иштта этта хьал тоаде деза перестройкас. Бакъда, тхо долча из маца кхоачаргья хац тхона.

А. ГУГАЕВ,
«Трансмаш» завода слесарий - сборщикий бригадир.

ДУКХАГIА ЯЗДЕ ИСТОРЕХ

Шун газет деша со яьнна цхьа-ши шу мара дац. Геттара дика дар общественни вахарах, исторически тохкамех лаьца, гIалгIайи нохчийи къаман исторex лаьца материалаш оаш кепатохаре.

1982 шера, со юхьIаьржа оттаеш, Москве сайца даьча къамаьлах лаьца дувцаргда аз. Вайна массанена дика ховш мадий, студенташ массаза а Iилман даькъе кердачох хьогаш а цунна тIакхе гIерташ а болга. Туристически путевкагIа со Москве салаIа яхача хана дар из. Турбазе салоIаш бар Анапера баьхка студенташ-медикаш мари ши дайзачул тIехьагIа, со сесаги ГоловингIар. Тхо вIаши дайзачул тIехьагIа, со Нохч - ГIалгIайченера йолга хайча, цар отта ца деш хаттар дисанзар. Укхаза юхьIаьржа эттар со, хIана аьлча, цар мел дувцаш дар сона ховш дацар. Фу пайда бар аз цецъялаларах шерра бIаргаш дийлача, сона из шеддар ца ховш хилча, хьалха цIаккха хеза ца хилча? Цар дийцар сога тIаргиме йолча исторически памятниках, маьлха кашамех лаьца. Шийн историх даьнна къам овлаш доаца га санна да. Кхувш йоагIача тIехьенна кхетам балара даькъе къаьстта лоархIаме да къаман истори овлангара довзар. Газета оагIош тIа кепатехача дика хургдар аьнна хет сона, къам даьнна моттиг, фольклор, культура, исторически памятникаш, литература довзийташ йола материалаш. Цул совгIа, геттара дика дар вай къаман ширача хана денз гIорбаьннача цIихезача, прогрессивни уйлаш йолаш хиннача нахах, вай ханарча сийдолаш болча нахах — вай вахаре хьинарс, биззача боараме дакъа лоацаш, заманца гIа боахаш болча заманхоех лаьца дийцача.

Р. ТАШТАМИРОВА,
фармацевт.

— Цици, тIеххьарча хана дахкий а мича лувц Iа-м... — Хьа боахама расчетагIа болх беш деций вай..? Х.-Б. ИСРАИЛОВА сурт.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ШВЕЦИ. Швеце Королевски Iилмай Академе 1989 шера экономика дакъе Нобелевски преми еннай норвежски Iилманхочоа Трюгве Хаавелмона. Iилманхочун балхаш, математически а статистически а методийн моделейн новкъосталца экономически объекташеи процессашеи хьадда вIаши бувзамаш леладара дукхал тохкаш йола эконометри дегIанхувлача чIоагIа лоархIаме да. Цо Iилман юкъедоаладаьча нхетамаша, цу дакъе тохкамаш дара терминологически кIийле хьакхеллай. Кердача лауреата инвестице а экономически дегIакхувлара а теори оттаеча лоархIаме дакъа юкъедихьад.

СУРТА ТIА: Трюгве Хаавелмо.

ЕПА-ТАСС телесурт.

КУЛЬТУРА БОЛХЛОЙ ПРОФСОЮЗА ОБКОМА КОНФЕРЕНЦИ

24 ноябре г. Грозне чакхъяьлар НГIАССР культура болхлой профсоюза обкома отчетно-хоржамий конференци. Цига доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР-а культура болхлой обкома председатела Л. А. Битаровас. Цо дийцар республика культура профсоюзаша даьхача толамех а долаш долча кхоачамбоацарех а.

Конференце делегаташа дийцар шоай проблемах, кхоачамбоацарех, тIехь-тIайоагIача хана де дезачох лаьца. Цар белгалдаьккхар хIанз а тIехьа моттигерча боахама кулгалхоша культура учрежденешта, цига болх бечарна йоаггIаш йола терко ца елга, культура учрежденей материальни база воча хьале йолга.

Конференце дакъа лаьцар: профсоюза ЦК секретара В. П. Слонина, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома отдела заведующе заместитела Л. П. Кизиловас, Министрий Совета председатела заместитела Г. Х. Эльмурзаева, культура министра А-Г. Киндарова, Нохч-ГIалгIай облсовпрофа секретара М. Ж. Пугоевас.

Конференце хержар обкома членаш, кандидаташ, ревизионни комисси, Нохч-ГIалгIай XV областной межсоюзни профсоюзни конференце делегаташ, духхьала делегированни еш Нохч-ГIалгIай облсовпрофа кандидаташ. Иштта, духхьалара делегировани а еш хержар Российски республикански культура болхлой профсоюза комитета кандидаташ, Российски республикански культура болхлой профсоюза комитет вIашагIйоллара учредительни конференце делегаташ.

Нохч-ГIалгIай республика культура болхлой профсоюза обкома отчетно-хоржамий конференцес дийцачох со цам тIаийцар.

Т. МАЛЬСАГОВА.

ГДР-е ЧАКХЪЯХА ЛАЬРХIА РЕФОРМАШ

МалагIа хувцамаш, эргалонаш хулаш латт дукха ха йоаццаш шиййй 40 шу дизара цIей дездаьча мехка? Ераш я цигара цхьайола реалеш: ГДР сага вахара боарамга диллача социалистически мехкашта юкъе хьалхле лелае таро луш йола стабильни экономика я, Малхбузехьа дIаудаш бола нах ди тIехьа дукхагIа ба. Уж хIанз 100 эзарнега кхоачаш латт. ЦIаккха ца даьча тайпара дукха наха чуIе цIеношхьалдар, пачхаьалкхено шийй оагIорахьара республика малхбузен доазоне йовзаш йоаца социальни гаранташ Iалашъяр, Берлина, Лейпцига, Дрездена. Галле, Магдебурга, Плаэна, иштта кхыча городий улицашка дукхача наха дакъа лоаца демонстрацеш чакхъяхар.

Фу бахьан долаш дIаух мехкара къона квалифицированни болхлой, интеллигенци? Цу хаттара жоп луш яр цIей чакхдаьнна массехк ди даьлча кепатеха хинна СЕПГ ЦК Политбюрос яь Заявлени. Цу тIа эгтара хьалха маярра ювц ГДР общественностана дукха хана деннз дагайоахкаш йола проблемаш — массови информаце средствашa вахарера бакъдар мадарра ца дувцар, политически вахара демократизаци е езаш хилар, нахага къамаьла а доацаш боккъонца лоархаме общественни дешаш къестадеча дакъа лацийтар, доазол дехьа нах дIаахара система хувцар, наха дикагIа Iалашо яр, гонахьара Iалам тоадар...

Берлинерча АПН собственни корреспондента Шпаков Юре Германски Демократически Республике тIехьарча деношка хулаш латтача событех дувцилга дийхар цIихезача экономистага, публицистага, йоазонхочунга, профессорага Кучинский Юргенага.

— Новкъост Кучинский, дукха ха йоаццаш СЕПГ ЦК Политбюрос яь Заявлени хIанз е лерхIача реформай инициатор а хинна дIаэттача санна лоархIий Iа?

— Халахете а, из динза ца доалаш даь а массехк бутт хьалха де дезаш а дар. ТIеххьарча деношка нах а дукхагIбола парте членаш а геттара чIоагIа раьза бацар. Со дуккхача къахьегама коллективашка хул, хIаьта цига дерригa ира дешаш цIена а гуччахьа а къестаде гIертача дискуссешка дакъа лийцад аз. Вай дерригачи а газеташа мамогга хестаьча парте, мутIарера членаш хиларах йола уйла чIоагIлора.

— Фуд из — «лохера перестройка» е доладелар-м дац-те из?

— Сона хIанз цу хаттара дизза жоп долалургдац. Бакъда, реформаш елга республике бахача тайп-тайпарча наха дехаш дар. Политбюро Заявлени — из партес хувцамаш дара оагIорахьа бакъкха хьалхара гIа мара бац.

Аз дувцар ховш ма хиллара цун кулгалхошта доагIаш да.

— Заявлени тIа белгалъяьхача проблемаех малагIа лоархI Iа керттера?

— Хьалхарча дакъе гласность! Из вай дIахьалхашка дахара лоархIамегIйола условн я. Вай Iомадала деза воай гIулакхий самокритично мах бе. хIаьта из деш уллуврча яхье баьннача новкъостехи моастагIехи кхеравезац. Из дIадехар Ленина а Коминтерна III-ча конгрессе. ТIаккха мара шийх революционер лархIа йиш яц. Вай юха а революционераш хила дезаш да, хIаьта, вай керттера герз гласность хила еза.

— Хьона хетачох, керттера бахьан малагIа да нах, къаьстта кагирхой мехкара дIаахара?

— Цхьан оагIонга диллача из кхетаде хала долаш хIама да. Тхо долча бац чубаха цIенош доацаш, хьабе болх боацаш лела нах. Республикера хIара гражданин мел эшачунца дика Iалашваь ва. Цу оагIонга диллача ГДР — масал эца йиш йола пачхаьалкхе а. Цхьабакъда, тIеххьарча итташ шерашка социализм наха теркам тIаозаргболча тайпара хьае магаизар тхона, из бахьан долаш итташ эзараш нах дIаух тха мехкара миллионаш хьабе болх боацаш, бIаьш эзараша моцал ловш, итташ эзараш чубаха цIенош доацаш лелача мехкашка.

Сона Германи 1945 шера апреле денз йовз, цудухьа сона тешшаме оалалургда, укхаза баха нах тIеххьарча шерашка санна цIаккха а политически пассивни хиннабац. В. И. Ленина хиннача секретараца Стасовайца къамаьл хиннад са. Цо дийцар, Ильича наха уйла еш хилар массаза безамца, раьза волаш тIаэцар, яхаш. Тха из уйла шун ха безам бале заадминистрированни, распланированни я.

Хой-теш шоана, Гумбольдски университете абитуриент дIаэцача хана керттера малагIа критереш лоархI? Студента «эхь-эздел», «сабаре» хилар. ХIаьта из вай бюрократега хьаттача кхоанен лакхаленашка кхача безача кагирхоех йоахка дикагIйола оамалаш я. Ма чIоагIа гIадгIоргбар са да-нана къона волаш со кIезиг-дукха эхь-эздел долаш, сабаре хиннавалаpe.

— ХургIйолча реформашка диллача ГДР-ра социализм малагIча моделах хургья?

— ТIеххьарча хана «социализма моделах» мел дувцар цхьаккха доацар хет сона. Цу строя шийй фундаментальни принципаш я, хIаьта, уж массанена а цаIаш я. Цхьабакъда, уж хIара мехка йола башхалонаш теркал а еш кхоачашъе еза. Мадарра аьлча, хIанз дувцар моделах дац, хIаьта дегIанхувлара юкъарча закономерностех да. Цхьаннена дага а деха аргдац тахан Лаьттан тIа 5 миллиард сага модель я, аьнна. Иштта социализмах а аргдац.

ТIеххьарча хана дувц венгерски, польски, советски, болгарски моделех. Тхо долча тIеххьара керда термин хьахиннай — «социализм ГДР-ра белгалонашца». Хетаргахьа, социализм бе-бе мехкашка тайп-тайпара хила йиш йолаш я. Укхаза лоархIаме моттиг дIалоац традицеша, культурас, юххера а наьха сакхетамо. Бакъда, цун тайп-тайпарча моделашца юкъара хIама дац — базис, вай строя лард хувца ца луш йнса еза.

ЧIоагIа лорае еза социализма унахцIена йола кIийле. Цун пенаш геттара тишденна дале а. Укхаза хетаргахьа «обоеш хувцарах» хIама хургдац. Къаьнарча дикача кIийлен тIа керда здани хьалъе еза — Ленина хьалъе лийрхIа социализма здани.

— Хьона хетачох, фуд цу кIийлене керттердар?

— ХIаране шийна хетар гуччахьа дIаала таро хилар. Вай долча хIанзалца еррига решенеш беррнгаш раьза а болаш тIаийора. Ленина хана Политбюро членаш цхьан дагара ца хилар массазара хIама хинна дIаэттадар. Ховш ма хиллара, компетентни политикаш вIашагIкхийттача тайп-тайпара уйлаш хила еза. Тха партера хIанзарча хьало къаьгга хьахьокх вайх хIаранеца мел чIоагIа сталинизм я.

— Кхыча социалистически мехкашкара реформай малагIа дикагIйола оагIонаш мегаргъяр ГДР-а?

— Вай массане а Ленина хьалхадаьхар де деза. Из тахан социализм эргаяккхара хоадам беш йола фактор я. Вай итташ шерашка хьаIоаль бIехал, вол, жIалел, воаш хестадар дадаккха деза. Вай итташ шерашка буржуазни демократи хIалакьеш да, из вайга кхачале демократе толашагIйола форма хилар диц а даь. Вай буржуазни литературах дувц. из а литература хилар диц а даь. Вай хьалха хинначунцара дукха пайдане, эшаш дола хIамаш хьаэца йиш йолаш да, цудухьа, из тIа ца эцаш дита йиш яц.

Гуш ма хиллара, вай тIеххьарча хана классикий цитаташца дувца Iомаденнад. Цхьабакъда, К. Маркса аьннад «хIаранегара цун таронга хьежжа, — хIаранена къахьегарга хьежжа» яха принцип буржуазни я, цхьабакъда, вай юххера из вахаре кхоачашъе еза, аьнна. Вай уйла ца еш, бе-башха ца хеташ воаш хьадаьнна овлаш хедаде гIерташ дар дадахар ца хилча кхоане хург ца хилара уйла а ца еш. Тахан СССР-а ловча общественни дегIаахаро сона сай къонала шераш дагадохийт. Аз из социализман ленински принципаш чIоагIълург а котъярг а хилар санна кхетаду.

Берлин.

(АПН).

ХIана бахь нахага бала?

КхоалагIа шу да Малгобекски горбыткомбината чуйоагIача метташи ювpагIаши деча цеха коллектив сатем байна хьувза. Фуд-теш царна къувлар? 1987 шера кхоалагIча нюнага кхаччалца къаьнача городе МагIалбике цхьана болх беш яр хIамаш тега цехи метташи юврагIаши ду цехи. Цу шин цеха цхьана хила йиш яц, аьнна, республика министерстве гIолла приказ а теха, къоастайир уж.

Цхьаккха бутт дIабахийтацар цар задани 150 — 200 процент кхоачаш ца еш. Иштта болх беш болча хIамаш тегарашта вIалла дагадоацар хилар соахка 19 сентябре. Наьха гIадбахар гаьна далийтанзар комбината кулгалхочо М. Цороева. Коллективаш къоастаеш министерства яь решени йоха а яь, шоаш хиннача тайпара юха а вIашагIтехар цо коллективаш. Фу бахьан долаш деш да цханнега хьахайташ хIама а доацаш, балха тIара цIаьхха дохадир тхо цо, яхаш Iокад болхлой.

Цхьабакъда, дукха юкъ яланзар цо лелаеш йола киловзал гучаяла. ЮврагIаши метташи деш йола помещени мукъа а яьккха, «Видео-салон» хьаеллар гIоне корзагIваьнна хьувзаш хиннавар быткомбината кулгалхо. Къахьега моттиг а йоацаш, биса болхлой леткъа болабелар. Цар каьхаташ тохкаш дукха ха йоае йийзар партийни советски органий. Цхьан цIагIа тоIабаь чубаьхкача болхлоша тегаш дола юврагIаш, хьадеш дола метташ дикка кIезигделар.

Цкъа министерства приказагIа вIашагIкъоастаяь хинна цехаш юха вIашагIтохар мишта нийсденнад? — аьнна шийга даьча хаттара жоп а луш, республика бытовой гIулакхаш деча министерства производственно - технически отдела начальника Ю. Т. Погосова аьлар:

— Уж шин цех цхьана болх беш хила йиш йоацандаь вIашагIкъоастаяьяр, тIаккха юха а вIашагIтохар харцахьа даь хIама да.

Инаркъе яьсса латтача къаьнача бане моттиг я, аьнна, шоашта махеззе, а шозза бахарах беха хьувза болхлой цига кхаьчар. КIира теха, нийнаш тоадаь, шоай низ дIакхоачар, деш тоайир цар из помещени. Шун бала сога бац, планагIа доагIа ахча оаш хьатийлача гIоне, аьлча санна, тесса битар уж быткомбината кулгалхочо.

К. БАШИРОВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

28 НОЯБРЬ ШИНАРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Мультфильмаш.
9.05 — Дж. Верди. «Трубадур» яха опера. Спектакль (Итали).
11.45 — Берий сахьат (французски метта урокаца).
12.45 — «Из хиннад... хиннад...».
15.30 — «Огни на реле» яха бераштa дола фильм.
16.45 — Документальни фильм.
17.20 — Концерт.
17.50 — Мультфильм.
18.00 — «Сенах доах дунен бераша иллеш».
18.45, 22.50 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Телефильма премьера.
19.30 — Перестройка: проблемаши решенеши.
21.00 — «Ха».
21.40 — Актуальни интервью.
21.50 — «Отец в командировке» яха художественни фильм. 2-гIа сери.
23.05 — Литературно - художественни видеоканал.

II ПРОГРАММА

8.00 — IуйрийнаРа гимнастика.
8.15, 11.15 — «Iалама къайленаш». Альманах.
8.35, 9.35 — Географи. 8-гIа класс.
9.05 — Французски мотт. Iомабу 1-ра шу.
10.05 — Французски мотт. Iомабу 2-гIа шу.
10.35, 11.35 — Географи. 7-гIа класс.
11.05 — «Кердадараш».
12.05 — «Где-то гремит война» яха нхо сери йола художественни фильм. 1-ра сери.
13.15 — «Кооператор» яха киножурнал.
13.35 — Ритмически гимнастика.
14.05 — Иллеш дIаоал Н. Синельникова.
16.40 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
16.50 — Киножурнал.
17.00 — У. Ахмадов. «Хьамсара нус» яха М. Ю. Лермонтова цIерагIча театра спектакль.
18.45 — «УнахцIено». (Республикански больницера репортаж).
19.30 — Информационно-музыкальни программа.
19.55 — «Бийса дакъала хийла шун, бераш!».
20.10 Хоккей. СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Рига). 3-гIа период.
20.50 — Кемеровски паччахьалкхен университета Академически хора концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Лунев сегодня и завтра» яха телеспектакль. 1-рен 2-гIен доакъаш. Перерыво (22.50) — «Кердадараш».

29 НОЯБРЬ КХАЬРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — «Сенах доах дунен бераша иллеш».
9.20 — «Шера ханаш». Ноябрь.
10.20 — СССР халкъа артист А. Диний.
15.30 — Музыкальни сокровищница. Л. Бетховена сонаташ.
16.10 — Документальни фильмаш.
16.40 — Берий сахьат (английски метта урокаца).
17.45 — Югославе ТВ программа.
18.45, 22.50 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Прогресс. Информаци. Реклама.
19.30 — «ЛагIаш».
21.00 — «Ха».
21.50 — «Отец в командировке» яха художественни фильм. 3-гIа сери.
23.05 — «Асаф Мессерер» яхача музыкальни фильма премьера.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15, 11.15 — «Iалама къайленаш». Альманах.
8.35, 9.35 — Природоведени. 3-гIа класс.
9.05 — Немецки мотт. Iомабу 1-ра шу.
10.05 — Немецки мотт. Iомабу 2-гIа шу.
10.35, 11.35 — Физика. 7-гIа класс.
11.05, 23.50 — «Кердадараш».
12.05 — «Где-то гремит война» яха художественни фильм. 2-гIа сери.
13.20 — Документальни фильма премьера.
13.40 — Концерт.
16.55 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.05 — «Зрителa дикагIа ховргда». РСФСР заслуженни артист Н. П. Жиров.
17.45 — Информационно-музыкальни программа.
18.10 — «...Кхы тIа къахетамах къамаьл а дора».
18.35 — Мультфильм.
18.45 — «Импульс».
20.15 — Нохч-ГIалгIай АССР Гостелерадио.
21.00 — «Ха».
21.50 — «Италия-2000» яха эстрадни программа.
23.20 — Вай беш.

30 НОЯБРЬ ЕРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
16.20 — «Агро» яха тележурнал.
16.50 — Возрождене заман халхараш.
17.35 — Мультфильм.
17.45 — «Бала са бар наькха бар аьнна бенъаш хилац».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Iаьдал — Советашка.
19.35 — Союзни республикай киноискусство. Провинциальни кино. Свердловски киностудех.
21.00 — «Ха».
21.50 — «Парнасага вуга лагIа» яха Дунен халкъашта юкъера телевизионни фестиваль.
23.10 — «Тахан дунен тIа».
23.25 — «Парнасага вуга лагIа» яхача фестивала дIаходдар.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15, 11.15 — «Iалама къайленаш». Альманах.
8.35, 9.45 — Природоведени. 4-гIа класс.
8.55 — Испански мотт. Iомабу 1-ра шу.
9.25 — Iилма-довзийтара фильм.
10.05 — Испански мотт. Iомабу 2-гIа шу.
10.35, 11.35 — Физика. 8-гIа класс.
11.05, 23.15 — «Кердадараш».
12.05 — «Где-то гремит война» яха художественни фильм. 3-гIа сери.
13.15 — Документальни фильм.
13.45 — «Хьасташ».
16.10 — «Адъютант его превосходительства» яха художественни фильм. 2-гIа сери.
17.30 — Оаш тхога яздаьдар.
18.00 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
18.10 — ДикагIча вахара тIехьа.
18.40 — Информационно-музыкальни программа.
19.05 — «Халкъа хьакъвала хьаст» (гIалгIай меттала).
20.05 — «ТелетIий» (нохчий меттала).
20.20 — Оаш вехарах вIашагIкхетар РСФСР заслуженни артист Д. Омаев (нохчий меттала).
21.00 — «Ха».
21.50 — «Анна на шее» яха художественни фильм. (1954 ш.).

1 ДЕКАБРЬ ПIАЬРАСКА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Документальни фильма премьера.
9.00 — «Цирк массанена дез».
9.45 — Союзни республикай киноискусство. Провинциальни кино. Свердловски киностудех.
11.10 — «Бала хьа-са аьнна хилац».
12.10 — Документальни фильмаш.
12.50 — «СелаIад» яха халкъа кхоллама телепрограммай VIII Дунен халкъашта юкъера фестиваль.
15.30 — Фильм-концерт.
15.50 — «Любаша» яха берашта дола фильм.
17.05 — Фильм-концерта премьера.
17.45 — Мультфильмаш.
18.00 — Iилма: теори, эксперимент, практика.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Плачия» яха ансабль.
19.10 — «Кто знает?» яха художественни фильм (Итали, 1965 ш.) (Духхьашха).
21.00 — «Ха».
21.50 — «Из хиннад... хиннад...».
22.10 — «Взгляд» яха программа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15, 11.15 — «Iалама къайленаш». Альманах.
8.35, 9.35 — Истори. 5-гIа класс.
9.05 — Английски мотт. Iомабу 1-ра шу.
10.05 — Английски мотт. Iомабу 2-гIа шу.
10.35, 11.35 — Географи. 6-гIа класс.
11.05, 23.55 — «Кердадараш».
12.05 — «Анна на шее» яха художественни фильм.
13.30 — Документальни фильма премьера.
13.50 — Ритмически гимнастика.
17.10 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.20 — Телефильм.
18.05 — Информационно-музыкальни программа.
18.30 — РСФСР городий телестудеш. «Маршал Жуков. Годы опалы» яха передача 1-рен 2-гIен доакъош. (Свердловск).
20.00 — «Бийса дакъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Овлаш» (нохчий меттала).
21.00 — «Ха»
21.50 — Союзни республикай студей фильмаш. «Нарвский водопад» яха художественни фильм. 1-рен 2-гIен сереш. (Эстони).

2 ДЕКАБРЬ ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Вай беш.
9.05 — Сaг. Лаьтта. Вселенни.
10.05 — Юта штатерча студенчески ансамбла концерт. (США).
10.35 — «Вай тIехьале».
11.10 — Документальни фильма премьера.
12.15 — «Котбаьннараш».
13.15 — «Социализма мехкашка».
13.45 — «Хьайбай дунен тIа».
14.45 — Киноафиша.
15.45 — Москва — Вашингтон телетIий.
16.45 — Дезала экран. «Республика Шкид» яха художественни фильм.
18.35 — «Планета». Дунен халкъашта юкъера программа.
19.35 — Режиссера А. Тарковске фильмаш. «Андрей Рублев» яха художественни фильм. (1966 ш.). 1-ра сери.
21.00 — «Ха».
21.50 — «Андрей Рублев» яха художественни фильм. 2-гIа сери.
23.30 — «Музыка-89» яха фестиваль.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — Юрта сахьат.
9.20 — РСФСР городий телестудеш. (Чита).
9.45 — Прогресс. Информаци. Реклама.
10.15 — «Испански сахьат». М. Равела музыка йола фильм-концерт.
11.05 — «Кердадараш».
11.15 — «Карусель» яха художественни фильм (субтитрашца).
12.25 — Документальни фильм.
12.55 — Лелама кхерамзле.
13.00 — Баскетбол. НБА профессионалашта юкъера США чемпионат.
14.00 — «Вай гIайгIан лаьтта» яхача циклерча документальни фильма премьера.
14.30 — «Последний рейс «Альбатроса» яха художественни фильм. 1-рен, 2-гIен сереш.
16.45 — Массанена йола спорт.
17.00 — СССР МВД хоам бу.
17.10 — Союзий ЦIен Колонни залера литературно-художественни сайре.
18.45 — Оаш дехарах вIашагIкхетар. Иллеш дIаоал Л.-А. Айдаева (нохчий меттала).
19.10 — Документальни фильм.
20.00 — «Бийса дакъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Под знаком «Пи» яха программа. 1-ра дакъа.
21.00 — «Ха».
21.50 — «Под знаком «Пи» яха программа. 2-гIа дакъа.
23.25 — «Кердадараш».
23.35 — «Под знаком «Пи» яха программа. 3-гIа дакъа.

3 ДЕКАБРЬ КIИРАНДИ

I ПРОГРАММА

8.20 — Ритмически гимнастика.
8.50 — «Спортлото» тираж.
9.00 — «Iуррехьа».
10.00 — «Советски Союза гIулакх да аз!».
11.00 — «Iуйрийнара почта».
11.30 — «Никъберий клуб».
12.30 — Анимационни кинон I Ерригсоюзни фестивала фильмаш.
13.10 — Документальни фильмай премьера.
13.50 — «Музыкальни киоск».
14.20 — «УнахцIено».
15.05 — «СелаIад». яха халкъа кхоллама телепрограммай VIII Дунен халкъашта юкъера фестиваль.
15.30 — Берий информационно - публицистически программа.
17.00 — «Берий сахьат».
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — Халкъа ашараш».
19.20 — Зрителаша дехарагIа. «Цыган» яха йиъ сери художественни фильм. 1-ра сери.
21.00 — «7 ди».
22.00 — Лора-психотерапевта А. М. Кашпировске унахцIенон сеансаш. 5-гIа передача.
23.15 — «СССР—США къона композитораш» яха фестиваль.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядке е отта!
8.20 — «Нарвский водопад» яха художественни фильм. 1-рен 2-гIен сереш.
10.25 — «Живица» яха Белорусски ССР халкъа музыка ансамбль.
10.55 — Документальни фильма премьера.
11.05 — «Кердадараш».
11.15 — А. Вивальди. Фа мажор оркестран нхаь чIондарган дола концерт.
11.30 — «Никъберий клуб».
12.30 — Документальни фильм.
13.00 — «Последний рейс «Альбатроса» яха художественни фильм. 3-гIен, 4-гIен сереш.
15.50 — Документальни фильма премьера.
15.40 — ФРГ ТВ программа. «Якоб и Аделе» яха художественни фильм.
17.00 — НТМ. Информационни выпуск.
17.15 — Союзни республикай кинопублицистика.
17.45 — «Машари тIоми». Телеочерк.
18.20 — Водни поло. СССР кубок. Финал.
19.00 — «Пресс-клуб». 1-ра дакъа.
20.00 — «Бийса дакъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Пресс-клуб». 2-гIа дакъа.
21.00 — «7 ди».
22.00 — Пресс-клуб». 3-гIа дакъа.
00.15 — «Ер дунена дагадоал».

РАДИОПРОГРАММА

28 НОЯБРЬ, ШИНАРА

7.40 «Юрта Iуйренаш».
7.55 — 8.00 Хоамаш. Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 А. Хамхоева дешаш яздаь иллеш (гIалгIай меттала).
9.15 ЦхьоагIо чIоагIъе (гIалгIай меттала).
9.30 «Къона заманхо» (гIалгIай меттала).
9.50 — 10.00 Социкультбыта объекташ хьалъяра къаьстта терко (нохчий меттала).
15.15 — Концерт (нохчий меттала).
16.00 — 17.00 Информационно-музыкальни программа. Радиостудера прямой трансляци (нохчий меттала).
18.00 Керда хоамаш.
18.10 Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.20 Хоамаш.
18.30 — 18.40 Музыка.

29 НОЯБРЬ, КХАЬРА

7.40 Хоамаш.
7.55 — 8.00 Музыка. Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 Иллеш дIаоал Х. Бетельгериева (нохчий меттала).
11.15 — 12.00 «Нохч - ГIалгIай поэзи музыке» яхача циклера передача (гIалгIай меттала).
15.15 — 15.30 Музыка.
16.00 — 17.00 Информационно - музыкальни программа. Радиостудера прямой трансляци (гIалгIай меттала).
18.00 Керда хоамаш.
18.10 Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — 18.40 Метто гаргаоз. Гергача истола гонахьара беседа (нохчий меттала).

30 НОЯБРЬ, ЕРА

7.40 Сихдалара баргал етташ.
7.50 — 8.00 Хоамаш. Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 Халкъа илле концерт (гIалгIай меттала).
11.15 Моральни климат къахьегама коллективе (нохчий меттала).
11.30 Юрта гIо эш. Корреспонденци.
11.45 — 12.00 Дика товараш — дукхагIа (гIалгIай меттала).
15.15 Юртбоахама техника тоаеш латт. Репортаж (гIалгIай меттала).
15.30 — 16.00 «Музыкальни культура дегIаахара накъъаш» яхача циклера передача (гIалгIай меттала).
17.15 Передачай программа. Хаоттам.
17.16 Музыка.
17.30 Перестройка: практически гIулакхий ха (гIалгIай меттала).
17.45 НПСС XXVIII съезда накъадолхаш.
18.00 Керда хоамаш.
18.10 Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 Хоамаш.
18.40 — 19.00 Халкъа ашараш (нохчий меттала).

1 ДЕКАБРЬ, ПIАЬРАСКА

7.40 «Юрта Iуйренаш».
7.55 — 8.00 Хоамаш. Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30 Боахама расчета хьалашка (нохчий меттала).
8.40 Музыка.
8.45 — 9.00 Халкъан дIаденна вахар. Б. Тачиевх йола очерк (гIалгIай меттала).
11.15 — 12.00 Творчески вIашагIкхетараш. Композитор Чалаев Ширвани (нохчий меттала).
17.15 Передачай программа. Хаоттам.
17.16 «ДоттагIий оазаш».
17.31 «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
17.46 Концерт.
18.00 Керда хоамаш.
18.10 Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 Хоамаш.
18.40 — 19.00 «Советаши вахари» яха радиожурнал.

2 ДЕКАБРЬ, ШОАТТА

7.30 «Юрта вахар» (нохчий меттала).
7.55 — 8.00 Хоамаш. Хаоттам.
8.15 Передачай программа.
8.20 Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 Iан замалахьа болх бара кийча йий культура учрежденеш! (нохчий меттала).
10.15 «Обществои закони» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
10.35 Музыка.
10.40 Сатирически микрофон (нохчий меттала).
11.00 — 12.00 «Камертон». Кагирхошта йола информационно - музыкальни программа.
15.15 Перестройка практика: проблемаш, предложенеш, решенеш.
15.45 Арендни подряд болх беш я (гIалгIай меттала).
16.00 — 17.00 Концерт (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 «Музыкальни почта» (гIалгIай меттала).

3 ДЕКАБРЬ, КIИРАНДИ

7.30 Передачай программа.
7.35 Республикански газетий обзор.
7.45 — 8.00 Iодеша са письмо.
8.15 — 9.00 Оаха къоабала дувц шо.
11.30 — 12.00 Кiиранден музыкальни программа.
16.00 Илланчеи лоамаши. З. Абдулаева очерк.
16.30 «Дешархо». Бераштеи кагирхоштеи йола передача (нохчий меттала).
16.40 — 17.00 Дагестана ашараш.
18.00 — 19.00 «Иллеца доттагIал долчарна» яха концерт (нохчий меттала).

ТХА АДРЕС: 364907. г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 22-45-57; редактора заместитела — 22-85-07; бехктохкама секретара — 22-84-68; отделий: партийни вахара — 22-53-12. промышленностеи транспортеи — 22-75-81. 22-65-01; юрта боахама — 22-47-84. 22-90-66; культура — 22-64-75.22-75-78; письмой — 22-85-64; машинописни бюро—22-89-51; корректорски — 22-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907. г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 22-45-57; заместителя редактора — 22-85-07; ответственного секретаря — 22-84-68; отделов: партийной жизни — 22-53-12. 22-54-04; промышленности и транспорта — 22-75-81; 22-65-01; сельского хозяйства — 22-90-66; 22-47-84; культуры — 22-64-75; 22-75-78; писем — 22-85-64; машинописное бюро — 22-89-51; корректорская — 22-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи. шоаттеи деношка

СФ05300. «Грозненский рабочий» издательства типографи. Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3355.